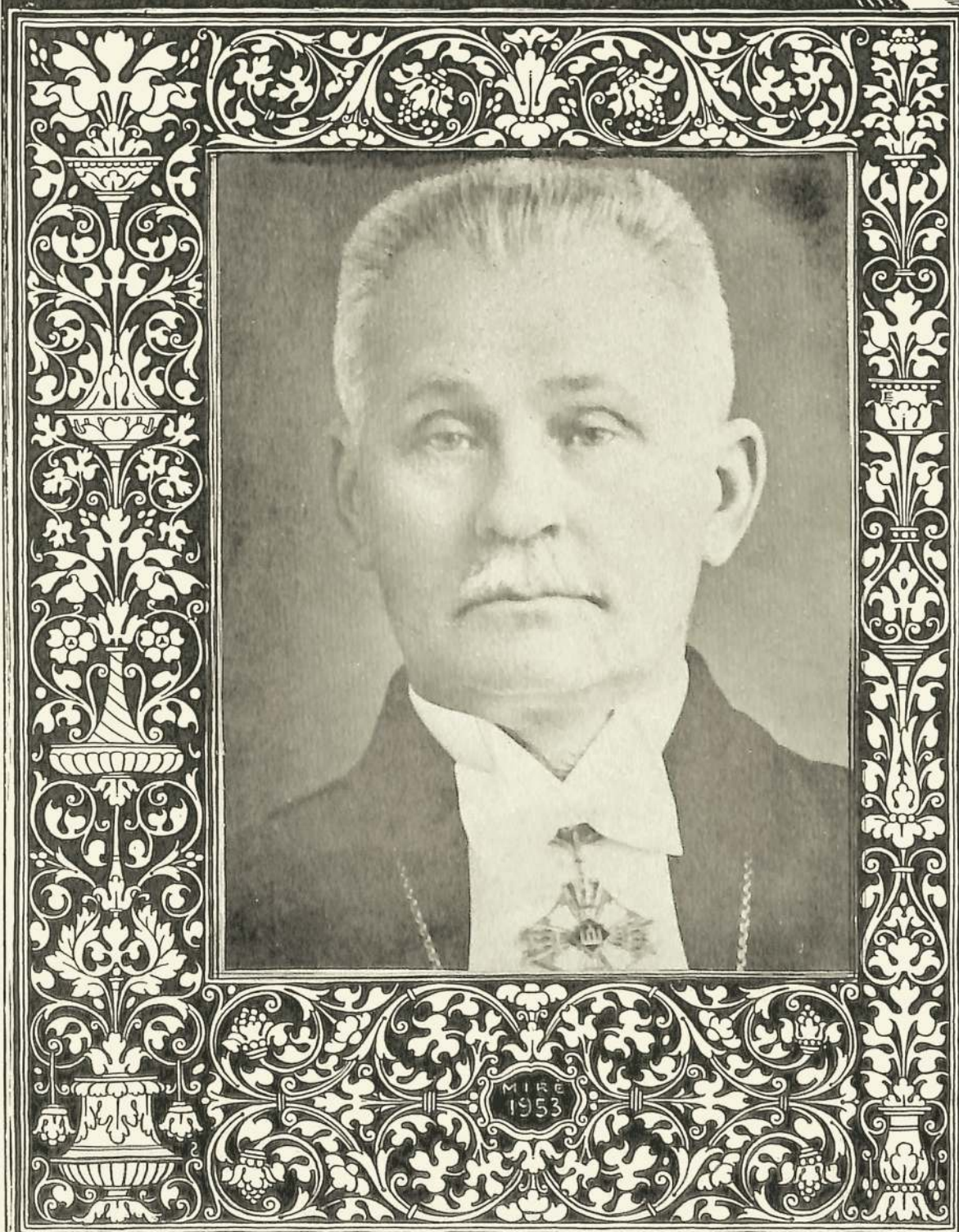

Mūsu Sparnai

OUR WINGS	— Lithuanian Protestant Journal
PUBLISHER	— Lithuanian Presbyterian Church
EDITOR	— Rev. Povilas Dilys
ADDRESS	— 1942 N. Spaulding Av., Chicago 47, Illinois, U.S.A.

TURINYS

VIRŠELIS	<i>Inž. Hermanas Pavilonis</i>	psl.
IŽANGINIS ŽODIS	<i>Kun. Povilas Dilys</i>	2
IŠ POVILO JAKUBĖNO ATSIMINIMŲ	<i>Kun. prof. dr. P. Jakubėnas</i>	3
KNYGNEŠIAI IR KUN. P. JAKUBĖNAS	<i>Motiejus Tamulėnas</i>	12
IŠ STUDIJŲ LAIKŲ	<i>Kun. Adolfas Kėleris</i>	16
MOKYTOJAS, KUNIGAS IR ŠEIMOS		
DRAUGAS POVILAS JAKUBĖNAS	<i>Hypatia Ičaitė - Petkus</i>	19
DĖL PAMINKLO	<i>Prof. Vladas Stanka</i>	23
POVILO JAKUBĖNO DARBAI — BIBLIOGRAFIJA		25
KUN. PROF. DR. P. JAKUBĖNĄ PRISIMINUS	<i>P. B.</i>	26
AUŠROS BELAUKIANT	<i>Kun. Stasys Neimanas</i>	28
THE SECRETARY OF STATE — LAIŠKAS	<i>Dean Rusk</i>	32
MENAS LAIKO DVASIOJE	<i>Dail. J. Dagys</i>	33
EMANUELIO KANTO KILMĖS KLAUSIMU	<i>M. E. Nauburas</i>	37
INVOKACIJA		44
KLAUSIMAI — ATSAKYMAI		45
KRONIKA		46

MŪSŲ SPARNAI	— Periodinis lietuvių protestantų žurnalas
LEIDĖJAS	— Lietuvių Evangelikų Reformatų Kolegija
ŽURNALO VADOVYBĖ	— Kun. Povilas Dilys, Petras Bružas, Eugenius Gerulis, Mykolas Nordėnas, Jonas Palšis ir Mykolas Plepys
KONSULTANTAI	— Kun. Stasys Neimanas ir Halina Dilienė
ATS. REDAKTORIUS	— Kun. Povilas Dilys, 1942 N. Spaulding Ave., Chicago 47, Illinois, U.S.A.
ADMINISTRATORIUS	— Jonas Palšis, 5718 S. Richmond Ave., Chicago 29, Illinois, U.S.A.
RAIDŽIŲ RINKIMAS	— Mykolas Plepys
KOREKTŪRA	— Petras Bružas
VINJETĖS	— Prof. dr. V. K. Jonynas
TIRAŽAS	— 2000 egz.
KAINA	— Auka

MŪSŲ SPARNAI

KRIKŠČIONIŠKOS MINTIES LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

Nr. 14

Isteigtas 1951 m.

1963.VIII

Kun. prof. dr. Povilas Jakubėnas 1871—1953

IŽANGOS ŽODIS

“Nesiduokite įvairių ir svetimų mokslų šalin nešami, nes gera, kad širdis sutvirtinama malone...” Šiuos žodžius iš laiško Hebrajams tryliktojo perskyrimo, galima užrašyti kaip motto šiam “Mūsų Sparnų” numeriui, skirtam Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios Generaliniam Superintendentui prof. dr. Povilui Jakubėnui prisiminti. Dešimt metų praėjo nuo jo mirties, dešimt metų įtempto darbo priverstinoje emigracijoje, visai kitokiose sąlygose negu tos, kuriose savo laiką Lietuvoje gyveno ir dirbo Povilas Jakubėnas. Tačiau dvasiniai labai daug kas jungia mus su anos, prieš mus buvusios, kartos laikotarpiu. Kaip anai kartai, taip ir mums reikalinga tvirta širdis ir įsisąmoninimas, kad tai, kas atsiekiama per malonę yra žmogui didelė dovana.

Povilas Jakubėnas savo veikla kaip kunigas, mokytojas, teologijos profesorius ir visuomenininkas iškilo toli iš privataus gyvenimo ribų. Jo atsiminimai, kurių dalis pirmą kartą pasirodo spaudoje šiame “Mūsų Sparnų” numeryje, parodo mums kaip nelengva buvo Jakubėnui kovoti, siekiant užsibrėžto tikslo vienoje arba kitoje dvasinio gyvenimo srityje. Jam taip pat buvo reikalinga “tvirta širdis” ir jis galėjo tarti apaštalo Povilo žodžius: “Bet Dievo malone aš esu, kas esu, ir Jo malonė, man išreiksta, neliko be pasekmių; Priešingai kur kas daugiau, negu jie visi, aš triūsiau, tačiau ne aš, bet Dievo malonė, kuri buvo su manimi”, (I Kor., 15, 10). Toji malonė vedė jį dažnai nelengvu gyvenimo taku. Per ją jaunas kunigas Jakubėnas, šio šimtmečio pradžioje, sugebėjo iškovoti teises lietuviui lenkų užvaldytame Vilniaus Sinode. Dievo malonė suteikė jam sugebėjimo ir ištvermės taip vaisingai dirbti Reformatų Bažnyčiai ir lietuvių tautai. Čia duodami tik paskiri pavyzdžiai iš žmogaus gyvenimo, kaip Dievo malonė sutvirtina jo širdį.

Atiduodami į skaitytojų rankas šį Povilui Jakubėnui skirtą “Mūsų Sparnų” numerį, norime netik prikelti atmintyje tų, kurie jį prisimena ir lyg išaugo iš jo dvasios, mums visiems brangaus žmogaus paveikslą, bet taip pat paraginti mus visus dirbti “Jakubėno dvasioje” mūsų Bažnyčios ir tautos labui.

IŠ POVILO JAKUBĖNO ATSIMINIMŲ

Gimiau Vaitkūnų kaime 1871 m. balandžio mėn. 11 d. iš tėvo Krisiaus ir motinos Marės Macytės iš Iškonių kaimo. Mano tėvas buvo ūkininkas, kurs turėjo 35 dešimtines žemės. Jis dar buvo baudžiauninkas, prijungtas Unglininkų dvarui, kuris nuo Vaitkūnų yra apie 7 kilometrų atstumo. Tenka spėti, kad darbinę šeimos nariai išeidavo visai savaitei pono darbų dirbti, nes motina pasakodavo, kaip ji su dviem asočiais rankos ir vaiku su duona ant kupro esesniu keliu per balas brisdavusi į Unglininkų dvarą. Mano tėvas buvo tylus, apgalvotai ūkį tvarkė ir iš to susilaukdavo daug geresnių, negu kaimynai, vaisių. Mano tėvelis būdavo visų kaimo gyventojų gerbiamas, nes jis bėdoje kiekvienam ištiesdavo meilės ir pagalbos ranką. Įdomu pastebėti, kaip bendras darbas žmones jungė: tarp baudžiauninkų nebuvo skirtumų, jie nežinojo tikybinės neapykantos. Kai baudžiava buvo panaikinta, tų pačių kaimų buvusieji baudžiauninkai išnuomavo tą patį Unglininkų dvarą, o mano tėvą išrinko ūkvedžiu ir darbų tvarkytoju. Tėvas mokėjo skaityti. Mano motina buvo apdovanta įgimta išmintimi. Ji pavyzdinčiai tvarkė nevien namų ūkį, bet stengdavosi savo patarimais bei pabarimais padėti ūkininkauti savo vyrui. Sakysime, nuomonių skirtumas tarp jų dėl sėjos. Motina bardavo tėvą, kam jis tankiai

sėja, o tėvas tankiai sėja todėl, kad jis iš patyrimo žinojo, kad nevisi dirvoniberti grūdai išdygsta, nors jis sėdavo tik pirmalokus. Mano motina nemokėjo, nei skaityti, nei rašyti, bet didelę mokslo naudą labai gerai suprato. Jos tad rūpesčiais visi 8 vaikai buvo išmokinti skaityti, o rašyti - trys sūnūs ir dvi jaunosios dukterys. Nors pati atmintinai mokėjo tik poterius (Tėve mūsų, tikiu į Dievą ir 10 įsakymų), bet savo vaikus kaip įmanydama auklėjo religinėje dvasioje. Besiruošdama prie krosnies - vėliau laiko nebūdavo - suklupdydavo mus, būdavo, ir ji pirma kalbėdavo poterius, o mes

Povilas Jakubėnas 1951 m. Šveicarijoje

halsiai ją sekdavome. Šeimos gyvenimas buvo apgaubtas religingumo šydu. Kiekvienas darbas, ypač laukų sėjos darbas, buvo pradedamas malda. Ant grūdų aruoduose tėvas įrėždavo kryžių, kad atbaidžius aitvarą nuo grūdų išnešimo. Sekmadieniais, tuo laikukai bažnyčioje vykdavo pamaldos, mūsų namuose užviešpataudavo didelė susikaupimo tyła: kas mokėjo skaityti, turėjo melstis iš maldaknygės, o bemoksliai turėjo kalbėti poterius.

Mes augome su broliu Mykolu, kurs buvo dviem metais už mane vyresnis, bet aš nors jaunesnis, bet daug už jį vikresnis. Mes žaisdavome dviese, kaimo vaikai mums buvo nereikalingi. Žaidimuose aš jam vadovavau, nors jis nevisad ir nevisur mane sekdamas. Aš buvau labai gyvas vaikas ir nenuorama. Mėgdavau, tėvams nesant namie, laiptoti medžiais ir stogų šelmenimis vaikščioti. Sužinojęs apie tokius mano drąsumus, tėvas išperdavo kailį. Ir motinai padarydavau nemalonumų. Atsimenu, kaip aš sumaniau užsiimti prekyba, o tam reikalingi buvo pinigai. O iš kur juos gausi? Reikėjo pasiskolinti. Tad pasitaikius gerai progai, išokau mamos daržan, prisiroviau morkų, kurias supiausčiau ir turėjau užtenkamai didelių ir mažų pinigų. Paskiau paverčiau ant šono dėžę, į kurią pats kaipo pirklys ir pardavėjas įlindau. Skolą gražinant, teko nuo motinos skaudžiai nukentėti.

Skaistus, gražus ir nekaltas kūdikystės amžius pradėjo niauktis ir temti. Mūsų gimdytojais su pasigerėjimu žiūrėjo į mus, kaip į šeimos prieauglį ir būsimus pagelbininkus ūkyje. Brolis atsiekė amžių, kai jau buvo galima jo spėką išnaudoti. Tai arklius ganant, tai juos išvedant į ganyklas ir atvedant atgal. Paskiau buvo jam parodomi sunkesni darbai, kaip štai: biržyti, dirvas akėti, mėsą vežant-arklius vedžioti. Kadangi brolis su manimi žaisti jau nebegalėjo aš susibičiuliavau su kaimo vaikais. Pasidirbau vežimėlių, į kurių įkinkydavau tris vaikus, pririšdavau skambalėlį ir zvimbdavau kaimo gatve trejetu. Didelių džiaugsmą išgyvendavau, kai lietų užlydavo ir susidarydavo purvas. Tada turėdavau daug darbo, belipdydamas bažnyčias su bokštais.

Brolis savo amžiuje pažangėjo. Jo jėgos padidėjo ir sustiprėjo. Jam jau buvo galima pavesiti sunkesnią darbą. Tėvas nebesamdė piemens, o paskyrė brolių gyvulius (raguočius, avis, kiaules ir žąsis) ganyti. Kaime buvo šeši ūkininkai. Ganydavo po du piemenis iš eilės: vieną dieną gyvulius, antrą kiaules ir trečią žąsis. Kiaules išgydavo tokiu būdu, kad vienas piemuio eidavo prieky, o kitas iš paskos ir abu rėkdavo: "Ei, kiaules laukan (pūdyman) varykite, o mergas tvarte uždarykite". Piemenys valgiu buvo aprūpinti visai dienai. Duoną ir varškę vagonėje piemenys nešiojo per petį persvertoje terbo-

je. Kiekvieno piemens (mergaites ar bernaičio) skaitėsi garbe turėti gerą pintinį botagą, kuris stipriai pliauškęjo. Piemenų prišakyje stovėjo "ustovas", kuris piemenis tvarkė ir nuo kurio piemenys visai priklausė. Broliui tapus piemeniu, jo vietą užėmiau aš ir dirbau jo darbus. Kai brolis buvo paskirtas sunkesniems darbams, nevien akėjimui, bet ir arimui ir panašiem darbams, - aš perėmiau jo buvusius darbus. Būdamas piemeniu, aš atsižymėjau ir kažkuo skyrčiau iš kitų piemenų, o ustovas mane paskyrė kasdieną žąsų ganyti, tai yra saugoti, kad nepakenktų apsėtiems laukams. Įdomu pastebėti, kad anuo laikų piemenys sudarydavo tam tikrą luomą, kuris turėjo savo kalbą, kurios be jų niekas nesuprasdavo. Tąja kalba aš taipgi kalbėjau.

Niekas mudviejų su broliu tiek nebaugino, kaip linarūtė, ypačiai linų šukavimas, tai yra linų galvų kirtimas. Vyrai eidavo gulti septintą valandą vakare, o keldavos vienuoliką valandą. Mat naktį reikėdavo dieną nurautieji linai sudoroti. O dienai išaušus linus išvežti į linmarką. Prie sienos primuštomis šukomis vyrai šukuodavo surautas linų saujas ir mesdavo už nugaros į klojimo laitą. O mes vaikai turėjome dėlioti linus į pėdus po septynias saujas. Vienas vyras pėdus surišdavo šiaudinėmis grįžtėmis. Baisiausi ir liudniausi atsiminimai rišasi su linų šukavimu. Pamiegojus keturias va-

landas, reikėdavo keltis. Kiekvienas supras, ką tai reiškia mažam vaikui neleisti išsimiegoti. Dažnai atsitikdavo, kad saujas dėliodamas atvirsdavau ir užmigdavau. Tėvas negailėstingai keldavo. Be to, nuo nurautų linų, ypačiai kai jie krūvoje pakaisdavo, išeidavo kvapas, nuo kurio beveik be perstogės reikėdavo vemti. Tačiau visi nakties metu linų šukavimo nemalonumai ir beveik nepakeliami sunkumai buvo atlyginami linarūtės dienos metu, kai rovėjos sustodavo eilėje viena nuo kitos tiek toli, kiek rankomis galėdavo pasiekti į kairę ir į dešinę pusę. Taip raudamos, savo darbą lydėdavo senovės dainomis ir įvairiausiomis sutartinėmis giesmėmis, kurios buvo viena už kitą gražesnė. Jei kaime buvo šeši ūkininkai, tai ant trijų dešimčių su viršum dešimtinių lauko ploto giedojo šeši pulkai. Dažnai dar ir iš kaimyninių kaimų pasigirdavo gražių dainų ir giesmių garsai. Koks malonumas, koks gerumas buvo, kai nuo ankstyvo ryto iki vėlaus vakaro lauko padangė skambėjo žavėtinomis giesmėmis! Ir grįžtant vakare iš darbo, giedojimas nenutildavo. Man trūksta žodžių aprašyti tam dangiškam pakilimui, kurį išgyvendavau kas metais linarūtės metu. Tartum dar ir dabar jas girdžiu. Lietuvių giesmės jau buvo apmirusios. O dabar prievarta marinamos. Bet kol lietuvio krūtinėje širdis plaka, tol daina lietuvių šildys, guos,

ramins. Nemažiau linksmas laikas būdavo ir šienapiūtė su tuo tik skirtumu, kad viso kaimo piovéjai ir grėbėjos dirbdavo vienoje vietoje ir netaip dažnai galėdavo dainuoti, nes kiekvienas piaudavo savo rėžį (šniūrą) ir piovéjai vienas nuo kito būdavo tam tikrame atstume. Tik suėję "pypkių užsidegti"-pavaliuodavo. Bet užtat vakare, grįždami iš darbo, viso kaimo piovéjai viename pulke dainuodavo arba valiuodavo be perstogės iki paties kaimo. Šienapiūtė būdavo toks pat gražus, linksmas ir žavėtinas laikas, kaip ir linarūtė.

Nuėjus nuo laukų ir juos nuvalius, užaugusieji šeimos darbininkai nesėdėjo sudėję rankas, bet kūlė, linus mynė ir juos braukė, o žiemai atėjus, važiuodavo miškan malkų parsivežti. Kai pradėdavo saulutė šildyti, vyrai malkas piaustė, jas skaldė, žabus (šakas) kapojo. Moterys gi verpė ir audė. Vaikai buvo išskirti. Gal tik kartais raguočius paliauodavo, jei vyrai pavėluotai grįždavo iš miško. Vaikams reikėjo per rudenį, žiemą ir pavasarį lankyti kaimo mokyklą. Su šia mokykla rišasi liūdniausi ir baisiausi atsiminimai. Tai buvo kankynė, kuri marina dvasią ir sąmoningumą. Mano mokytoja buvo sesuo. Ji verpė kalvartu (rateliu), o aš sėdėjau prie jos ant kraselės ir, pramokęs pažinti raides, "šlebždavoju". Anais laikais buvo manoma, kad be šlebždo negalima vaiko išmokyti skaityti. Šlebžda-

vojama buvo taip. Pavyzdžiui: reikėdavo sušlebždavoti žodis "nelaimingas". Tad tai buvo daroma taip: n-e ne, l-a-i-nelai, m-i-n-nelaimin, g-a-s-gas-nelaimingas. Didelis: d-i-di, d-e-de-dide, l-i-s-lis-didelis. Už blogai sušlebždavotą žodį sesuo gerokai pasukdavo už ausies, arba gaudavau per kuprą. Pramokus man šiaip-taip skaityti žodžiais, buvau siunčiamas į kaimo "daraktoriaus" mokyklą. Jos vedėjas buvo Adomas Kairys. Tai buvo senas kareivis, kurs ilgas metus tarnavo rusų kariuomenėje ir ten pramoko rusiškai. Tai buvo visame kaime gerbiamas žmogus. Jį visi gerbė ir mylėjo už tai, kad jis mokėjo pakalbėti iš Biblijos, kurią jis skaitydavo mano tėvo namuose. Tai buvo kaimo išminčius, kurio balso visas kaimas klausydavo. Daraktoriaus mokykla buvo kilnojama, t.y. ją kilnojo iš kiemo kieman. Kiekviename kaimo kieme mokykla išbūdavo tiek savaičių, kiek vaikų iš tos šeimos mokyklą lankė. Už kiekvieno vaiko mokymą už savaitę mokėjo po vieną grivinę ir daraktoriui duodavo valgyti. Vaikai išbūdavo mokykloje nuo tamsos iki tamsos su pertrauka pietums. Vaikai sėdėdavo apie stalą, o jei mokinių būdavo tiek, kad prie vieno stalo netilpdavo, tada, žinoma, pristatydavo antrą stalą. Visi mokiniai skaitydavo balsiai; iš to susidarydavo klegėsys, kurs girdėdavosi toli už kaimo ribų. O ši aplinkybė buvo surišta su dideliu pavojumi, nes mokyklos laikymas ir

Dr. Jokūbas Mikelėnas ir kun. dr. Povilas Jakubėnas prie dr. Jono Basanavičiaus kapo Vilniuje, Rusų kapinėse 1937 metais.

vaikų lietuviškai mokymas buvo baudžiamas kalėjimu, arba išsiuntimu į ten, kur rusų valstybei nuo daraktoriaus mokyklos pavojus nebegrėsė. Todėl laike pamokų kas nors stovėdavo ant "vortos" ir žvalgydavos, ar neatjoja uredninkas. Pamatę uredniniką, vaikai tuojaus išlakstydavo, o daraktorius pasilikęs mokykloje, tašydavo ką nors pasirėmęs ant stuko, o šis pastarasis, lyg ir kokia moklso priemonė, keliaudavo kartu su mokykla iš kiemo-kie-
man. Mokymui vykstant, daraktorius nesėdėjo rankas susidėjęs, bet tikrindavo kiekvieno mokinio pažangumą skaityme, rašyme ir skaičiuotėje; man vienam buvo leista pagilinti skaitymo žinias iš lietuviško lementoriaus su rusiškais raidėmis. Susipažinęs

su rusų kalbos raidėmis, pradėčiau iš tojo lietuviškai-rusiško lementoriaus šlebždavoti. Man reikėjo sušlebždavoti rusiškas žodis "kibitka". Kai aš balsiai sušlebždavodavau iki "kibit", vyrai plyšdavo juoku, o moterys rausdavo. Kodėl užaugusieji taip pašiepdavo mano šlebždą, aš negalėjau tada suprasti. Didelį man galvosukį teikė žodis "aukla". Tą žodį aš kirčiavau "aũkla", o žodis "aukla" biržėnuose nebuvo vartojamas. Aukla arba virvelė naginei ar vyžai prie kojos pri-
rišti, negaliką nors bendra turėti su vaikų priežiūra. Didelis kurjzas išeidavo ir su daugybės lentele. Man balsiai ištarus "pēt ir pēt-dvadcat pēt", užaugusieji pridėdavo : "kur tupēt". Visa tai taip neigiamai mane veikė, kad

rengiaus bėgti iš mokyklos ir daugiau nebegrįžti. Nesusiprati-
mą patyriau ir su žodžiais iš
kancinolo giesmės: "Pons mano
piemuo, Pons mane gano." Man
kilo klausimas, kaip gali ganyti
Ponas, kurs važinėja blizgančio-
je karietoje, įkinkytoje mažiau-
siai dvejetu arklių. O koks nors
nuskuręs piemuo, nudriskęs ir
šlubas dėl iššutusių kojų tarpu-
pirščių, su per petį persverta
terba ir ilgu botagu rankoje, -
argi gali ką nors bendra turėt
piemuo su ponu?

Iš daraktoriaus mokyklos
ženkime *l i a u d i e s m o -*
k y k l a. Kaip rusų valdžia rūpi-
nosi žmonių švietimu galima
spręsti iš to, kad plote apie 2000
kvadratinų kilometrų buvo tik
trys mokyklos: Biržuose, Nemun-
ėlio Radviliškyje ir Vabalnin-
ke. Kairiui Adomui, išėjus užku-
riomis, į nuo Vaitkūnų toliau
esantį kaimą, ir nesuradus jam
ipėdinių, Vaitkūnų kaimo mokyk-
la iširo. Tada motina išvežė
mus su broliu į Biržus ir patal-
pino pas patį liaudies mokytoją
Rozenbergą.

Prie to, kas iki šiai vietai
parašyta, norisi pažymėti prie
daraktorių mokyklos ypatingumą
dar vienas mažiutis ir labai bū-
dingas daiktelis, tai būtent "zaci-
pulka", arba, kaip daugelyje mū-
sų krašto vietų tas daiktelis bū-
davo vadinamas ir "destipulka".
Tai buvo pagaliukas, kuriuo skai-
tydami vaikai rodydavo raides,
kad rodant pirštu nesuteptų mal-
daknygių, kurios būdavo sunkiai

įgyjamos, nes knygnešių dar ne-
buvo. Juos išjudino "Aušra".

Anais laikais prie caro Šiau-
rės vakarų krašte (Lietuvoje)
liaudies mokykla buvo tikra vai-
kų kankynė ir vaikų sąmonės
marinimas. Nors vaikų mokymas
kaimuose buvo draudžiamas ir
baudžiamas, vis dėlto vaikus į
mokyklas priimdavo, jeigu jie
nors raides pažindavo. Kalbos
nesuprasdami, jie viską mokėsi
atmintinai. Pamokos vykdavo ša-
lia žiaurių mušimų ir klupdymų.
Mažiau gabiems tekdavo beveik
kasdien nukentėti. Ypačiai pagar-
sėjusi ir labai dažnai vartojama
buvo, taip vadinama, "plėgų" bau-
da. Baudžiamasis turėdavo išties-
ti ranką ir išplėsti delną. Įpykęs
mokytojas stora, ilga liniuote
kirsdavo kelis kartus per vieno s
rankos, o kartais ir per abiejų
rankų delnus, atsižvelgiant į nu-
sikaltimą. Su žvėrišku įnirtimu
šerdavo taip smarkiai, kad bau-
džiamasis vaikas nežmoniškai
kaukdavo. Dėl tokio baisaus rik-
smo žmonės sustodavo gatvėje
ir nustebę klausdavo, kas čia vyk-
sta. Nubaustojų vaiko delnai iš-
tisomis savaitėmis pasilikdavo
sutinę. Man pasisekė išvengti
"plėgų" bausmės. Tačiau klupė-
jimo bausmės išsisaugoti nebe-
pavyko. O buvo taip. Buvo užduo-
ta atmintinai išmokti Lermonto-
vo lopšinė. Aš tas eiles taip iš-
mokau, jog maniau, kad nustebin-
siu visą mokyklą. Bet vargiai aš
išsižiojau ir pasakiau pirmą ei-
lių eilutę, pasigirdo griausmin-
gas mokytojo balsas "na kolien!"

(ant kelių). Išklupėjau visą valandą, klausdamas savęs už ką čia mane nubaudė, juke eiles aš išmokau: neišklausęs uždavinio ištesėjimo, mokytojas mane nubaudė. Kur čia teisybė? Ir man baigus liaudies mokyklą, nubaudimo priežastis liko tamsumoje. Tik gimnazijoje esant, mano prasikaltimas paaiškėjo. Pasirodo, kad aš antrą lopšinės žodį klaidingai kirčiavau: vietoje "ditią" tariu "dítia."

Nors mokykloje buvau geriausias mokinyš, nors mokytojo svečiams buvau perstatomas kaip pavyzdingas mokinyš, nors svečių buvau gausiai apdovanojamas saldainiais, bet kažkoks vidinis perversmas buvo susidaręs manyje. Vieną sekmadienį, kai brolis su seserimi buvo atvažiavę į Biržus pamaldoms, aš sumaniau vykti namo į kaimą prieš brolio ir sesers norą, nepaisant atkalbinėjimų to nedaryti. Važiuojant iš Biržų arkliu apie 16 kilometrų, man teko daug nukentėti: brolis mane mušė botkočiu, ir per nugarą, ir per galvą, ir kur papuolė. O antrą dieną gavau nuo tėvo ir motinos rykščių: buvau paguldytas ant zoslano ir beržinėmis šmaikščiomis šakelėmis buvau gerokai įkirstas kniūpsčias per plikus "veidus". Po tokios ankstyvo ryto pirties, dienai išaušus, ramiai vėl išvykau į mokyklą.

Tai buvo giliai sieloje lietuviškos sąmonės išsiveržimas. Tuo laiku oras buvo pilnas gandy apie lietuvišką gazieta. Greitu

laiku tai viename, tai kitame kaimė pradėjo aušti "Aušra". Ji prašvito ir mano tėvo šeimos pastogėje. Kaimo žmonės rinkdavosi pas mano tėvą ir, išvarę vaikus, skaitydavo gazieta. Man dažniausiai pasisekdavo kaip nors pasislėpti. Pilna gryčia vyrų ir moterų; vienas garsiai skaitydavo, o kiti ramiai klausydavosi, paskui pasiginčydavo ir pasiaiškindavo. Visa tai mane domino ir žavėjo. Lankant Biržų mokyklą, tik retkarčiais galėdavau pasiklausyti "Aušros" skaitymų. Nebuvo lengva bristi purvu 16 kilometrų iš Biržų į Vaitkūnų kaimą po priedanga pirtyje išsivanoti. Tik vėlaus ru-

Paskutinės kun. P. Jakubėno pamaldos Špakenberge, Vokietijoje 1950 metais.

dens metu, kai keliai tapdavo nebeišbrendami, tėvas atsiųsdavo arklių. Bet man rūpėjo netiek pirtis, kiek skaitymai iš "Aušros". Lietuviškoji styga suvirpėjo mano sieloje. Aš pradėjau galvoti ir suprasti, kokia didelė skriauda daroma mums mokiniams, neleidžiant mokytis tikybės gimtąja kalba. Gerokai mane kankino ir maldos kalbėjimas rusiškai prieš ir po pamokų. Labai erzino priverstinas mokinių varymas į ortodoksų bažnyčią per valstybines rusų šventes. Mus sustatydavo eilėmis per gerą žingsnį vienas nuo kito ir kiekvienas gaudavo po degančią žvakę į ranką. Taip turėdavome išstovėti pusantros valandos. Nuo tokio stovėjimo mes labai pavargdavome.

Biržų liaudies mokyklą baigiau pirmuoju mokiniu ir buvau apdovanotas knyga.

Mokyklą palikau, turėdamas žinių iš aritmetikos ir mokėdamas paskaityti lengvesnius straipsnelius iš Vodovozovo skaitymų knygos. Mokykloje įgytos žinios nebuvo sąmoningos, nes rusų kalbos nesu-
prantant ir mokytojui paaiškinti negalint dėl lietuvių kalbos nemotivavimo, - visa buvo kalama atmintinai. Baigęs pradžios mokyklą, aš aukštuosius mokslus Petrapilio nemačiau prasmės grįžti į kaimą pas tėvą, nes šeima jau turėjo užtektinai ūkio darbams darbininkų. Mane, kaip elgesiu pavyzdinę ir moksle pažangų vaiką, mokytojas Rozenbergas įpiršo raštininku pašto viršininkui Štrombergui (abu dideli rusų politikos vykdytojai). Biržų paštas buvo neseniai atida-

rytas. Publika dar nebuvo pripratusi juo naudotis, tad ir darbo šioje naujoje įstaigoje nebuvo daug. Bet gi viršininkas pasisamdė sau pagelbininką už 5 rublius mėnesiui ir davė išlaikymą. Pašto darbą greitai perpratau ir visus pašto reikalus aš vienas tvarkiau. Pinigų laiškai tik tiek pereidavo per viršininko rankas, kad jis pinigų patikrindavo ir įdėdavo į voką, o aš užantspauduodavau ir visus lydimus raštus rašydavau. Turėdamas savo darbu nupelnytus pinigus, buvau pradėjęs rūkyti, bet supratęs rūkymo kenksmingumą ir nereikalingumą, nesurūkęs nė pusės pakelio, tabaką ir kitus rūkymo prietaisus išmečiau.

Tarnyba pašto įstaigoje mane nepatenkino ir nedavė man džiaugsmo. Mane tiesiog kankino troškulys mokytis ir siekti daugiau žinių. Bet kaip jas įgyti ir kur? Gir-dėjau, kad sinodas prie Slucko gimnazijos laiko bendrą, kur vaikai auklėjami kunigo priežiūroje. Man buvo taipgi žinoma, kad Kvetkelių Variakojis, Daukniškių Prunskus, Januševičius, Rimkuškių Plepys, Klausučių Plepys, Mažuntiškių Dagilis baigė gimnaziją Slucke; kad pirmieji penkiėjo aukštuosius mokslus Petrapilio medicinos akademijoje ir tapo daktarais. Dagilis baigė filologijos institutą Petrapilyje, o Klausučių Plepys baigė matematiką Petrapilyje. Tad kodėl ir aš negalėčiau baigti gimnazijos ir eiti aukš-tųjų mokslų? Bet kur rasti tą iš-siilgtą gimnaziją?

(Bus daugiau)

HUSOVA ČESKOSLOVENSKÁ EVANGELICKÁ FAKULTA BOHOSLOVECKÁ

V PRAZE.

Z ROZHODNUTÍ PROFESORSKÉHO SBORU

JEŠT SLOVUTNÝ PÁN

PAVEL JAKUBENAS,

NAROZENÝ 11. 23. DUBNA 1871 NA LITVĚ. SUPERINTENDENT REFORMOVANÉ CÍRKVE LITVANSKÉ.

PROFESOR A DĚKAN BOHOSLOVECKÉ FAKULTY V KAUNASU.

VYHLAŠEN

DOKTOREM THEOLOGIE

PRO SVOU LITERÁRNÍ ČINNOST A PRO SVĚ ZÁSLUH O ZNOVUZORGANISOVÁNÍ
REFORMOVANÉ CÍRKVE NA LITVĚ.

V PRAZE DNE 9. ČERVNA 1927.

J. Tencin
PRODĚKAN.

J. L. Homolka
PROMOTOR.

F. Zelinka
DĚKAN

GRATIA PRAHA

*Prof. P. Jakubėno daktaro honoris causae
laipsnio suteikimo Prahos Universitete diplo-
mo kopija.*

KNYGNESIAI IR KUN. P. JAKUBENAS

Jaunesnioji Povilo Jakubėno sesuo Magdalena Bubalienė, mirusi 1962 metais.

I

Minint velionies prof. dr. kun. Povilo Jakubėno 10 metų mirties sukaktį, pravartu pažiūrėti ką kiti rašo apie didįjį Biržų krašto veikėją ir savo tikybos, tautos bei gimtojo krašto mylėtoją.

Žemiau aprašomas laikotarpis, kai mūsų tauta dar skendė tamsumo, neturėjo savo spausdinto žodžio, o knygas iš Prūsų atgabendavo knygnešiai, kuriems užtai grėsė kančios kalėjimuose, ištrėmimas į Sibirą ir lėta mirtis.

Vienas iš tokių žymiausių knygnešių, net visos Lietuvos knygnešių karaliumi vadinamas

buvo Jurgis Bielinis, gyvenęs Purviškių vienkiemyje, netoli Suostų bažnytkaimio, tarp Biržų ir N. Radviliškio.

Tuo laiku šviesesnieji ir labiau tautiniai susipratę žmonės pirkdavo ir skaitydavo atneštas knygas, palaikydavo visais galimais būdais knygnešius, juos šelpdavo ir sunkesniais laikotarpiais slėpdavo nuo priešų arba rusų policijos, betgi būdavo nemažai ir tokių, kurie dėl tamsumo, nesusipratimo, pavydo ar policijos papirkti, knygnešius įskųsdavo ar išduodavo rusų policijos valdininkams. Vietos rusų policija buvo įpareigota knygnešius sekti bei teikti žinias apie juos, taipgi reikalui esant daryti kratas, kad suradus nelegaliai platinamas knygas. Nevisuomet rusų žandarmerijos įsakymai buvo perdaug efektingi. Vietos policijos žmonės, daugumoje lietuviai ar ir svetimtaučiai, vengė su gyventojais turėti nesusipratimų ir knygų platinime nematė perdaug didelio nusikaltimo.

Knygos autorius Kipras Bielinis, knygnešio Jurgio Bielinio sūnus, aprašo anų laikų išpūdžius, kur paminėtas ir kunigo Povilo Jakubėno vaidmuo. Knyga pavadinta "Dienojant", išleista 1958 metais ir skirta "Spausdinto lietuviško žodžio kovotojams atminti".

Čia talpinama ištrauka iš tos knygos "Priešai ir draugai" skyriaus.

"Po pirmosios mūsų namų kratos tėvas ilgesnį laiką negrižo į namus. Iš kur ir kaip jis sužinojo, kad yra ieškomas, neteko patirti. Namuose niekas ir niekada nekalbėjo kur jis dingio, kaip gyveno ir kuo vertėsi. Kuriam laikui pralinkus, tėvas pradėjo ateidinėti retkarčiais į namus naktimis. Nors neprisimenu, kad tokiais atvejais aš jį būčiau matęs ar su juo kalbėjęsis, bet žinojau, kad jo namuose būta ir prieš auštant išeita. Tai žinodavau iš motinos pasikalbėjimų su vyresniaisiais ir iš kaikurių namuose atsiradusių daiktų. Kartą, rudeniop, motina atsigabeno gražiai į ryšulius suraišiotų vaismedžių. Žinojau, kad tuos medukus į sutartą vietą atgabeno tėvas, o motinai reikėjo juos pasiimti ir į namus parsivežti. Kai kas apie tuos medukus pasiteiraudavo, motina atsikalbėdavo ir nurodydavo, kur juos pirkusi, nors iš tikrųjų ji jų nepirko.

Bet ir tėvo priešai taip pat nesnausdavo. Dažnai naktimis į mūsų namus nei iš šio, nei to įsiverždavo policija, apeidavo patalpas, kai ką pavartydavo ir išsinešdindavo, mat jie ne daikto, bet žmogaus ieškojo. Apie tai aš irgi iš suaugusiųjų sužinodavau, nes jie kitą dieną tokius policijos žygius garsiai nesislėpdami ap-

tarinėdavo. Kartais motina paklausdavo, ar aš nieko per miegus negirdėjęs. Žinoma, aš niekad nieko negirdėdavau, bet iš suaugusiųjų žinodavau, kad namai naktį sargybinių buvę apstoti ir kad pas mus svečiavęsi neprašyti žmonės. Mūsų kaimynų tarpe buvo tokių, kurie patys savo noru ar policijos paskatinti saugojo mūsų namus. Ką nors pastebėję pranešdavo policijai, o ši paskubėdavo tuos pranešimus pati patikrinti. Namiškiai žinojo, kas mūsų draugai ir kas priešai. Priešai į akis veidmainiaudavo ir nusidūdavo draugais, o už akių juodą darbą dirbdavo. Jei nebūtų buvę savų nesusipratelių, garbės jausmo neturinčių žmonių, iš kur valsčiaus "uriadnikas", gyvenęs už 10 kilometrų nuo mūsų, ar Biržų žandarai už 14 kilometrų, būtų žinoję, kada pas mus kratas ir namų revizijas daryti? Čia pasidarbuodavo artimieji ir tolimieji kaimynai. Visais laikais buvo išdavikų, bet anais laikais, kai neturėjome mokyklų, knygų, laikraščių, kai niekas tamsių žmogaus darbų nesmerkė ir juodų palinkimų nevaržė, savieji nenaudėliai gan neblogai tarpo. Gal ir pavydo čia buvo, o gal kvaila neapykanta "maištininkui", drumsčiančiam ramybę, skatino tamsuolius bendradarbiauti su policija! Juk prasti žmonės ir savanaudžiai tikėjo, kad

kiekviena valdžia iš Dievo, kad ciesoriui reikia atiduoti, kas jam priklauso... Esu girdėjęs, kad Biržų reformatų kunigas Jakubėnas kartą sudraudęs savo parapijiečius talkininkauti valdžiai, gaudančiai tariamą maištininką. Esąs šis Jakubėno sudraudimas pasiekęs ir katalikų ausis ir laikuriuos paveikęs".

* * *

II

Didelį mūsų geradarį prisiminus

Anais laikais, prieš pirmąjį pasaulinį karą, gyvenę biržiečiai, o ypačiai evangelikai reformatai, velionių prof. dr. kun. Povilą Jakubėną gali vadinti savo antruoju tėvu. Biržų apylinkėje, o ir toliau, tikriausiai nedaug buvo žmonių, kurie nebūtų jo žinoję ar bent apie jį girdėję. Kaip prieš spaudos atgavimo laikotarpį retas iš mūsų skaitė lietuvišką knygą ar kalendorių, atgabentus iš Tilžės, kun. Jakubėnas jau brandino mintį, kaip išleisti biržiečiams kalendorių, kuris lengviau, pigiau ir patogiau pasiektų skaitytoją ir, beabėję, pratintų skaitytoją prie gimtosios kalbos rašto.

Tuo laiku daugumas biržiečių, ypačiai Latvijos pakraščiuose, pirkto laisvai ir skaitė latvišką kalendorių. Ar neskau du buvo lietuviams, kuomet kaimynai latviai laisvai sau spausdina ir skaito kalendorių gimtą-

ja kalba, o mes to daryti negalime. Jie savąja kalba ir knygas spausdino, valsčių raštuose var-tojo bei pradžios mokyklose mokė.

Kai 1904 m. spauda buvo atgauta ir susidarė kiek palankesnės spausdintam žodžiui sąlygos, kun. Jakubėnas pradėjo leisti Biržų kalendorių. Jis leido per eilę metų, nenuilstamai, neatsižvelgdamas į sunkumus, kurie kartais iškildavo.

Sąryšyje su kalendorių leidimu, iškilo reikalas steigti Biržuose spaustuvę. Čia prie kun. Jakubėno idėjos prisidėjo Biržų pramonininkas Jurgis Trečiokas, Dumos atstovas Martynas Yčas ir kiti. Spaustuvė, nors ir pereidama iš rankų į rankas, veikė visą laiką ir, atrodo, dabar tebeveikia. Joje ir nepriklausomos Lietuvos laikais buvo spausdinamas "Biržų Žinių" savaitraštis. Atspausdinta joje nemažai ir įvairių knygų.

Ar nepriklauso kun. Jakubėnui didžiausia padėka ir pagarba visų Biržų krašto žmonių už tuos jo žygius ir vargus. Jis nesiekė sau asmeninės naudos, jis norėjo savo krašto žmonėms šviesos ir laimės.

Kai buvo atgauta spauda ir pradėtos spausdinti lietuviškos knygos, jos dar nebuvo plačiau paplitusios. Gauti jų pasiskaityti buvo dar gana sunku. Kun. Jakubėnas ir tą spragą užpildė. Jis savo kabinete turėjo nemažą lietuviškų knygų knygyną ir

duodavo visiems laisvai be jokio mokesčio pasiskaityti. Norinčių skaityti tuo laiku jau buvo nemažai, ypatingai skaityti knygas ėmė naujai įsteigtos Biržuose vidurinės mokyklos mokiniai.

Prie anų laikų kun. Jakubėno didelių nuopelnų tenka priskirti ir rūpestį bei pastangas Biržuose atidaryti vidurinę mokyklą. Jam tas dalykas gerai pasisekė jo didelio autoriteto vietos visuomenėje ir rusų administracijoje dėka. Mokykla buvo įsteigta puikiausiuose tuo laiku Biržų miesto namuose, kurie priklausė pramonininkui Jansonui.

Kun. Jakubėnas toje mokykloje dėstė tikybą ir vokiečių kalbą. Lietuvių kalba nebuvo numatyta programoje, bet kun. Jakubėnas išgavo sutikimą įvesti ir lietuvių kalbos pamokas ir pats dėstė be jokio atlyginimo. Be lietuvių, pamokas lankė ir kai kurie latviai bei žydai.

Visus kun. Jakubėno nuopelnus Biržų kraštui sunku ir išvardinti. Jis prisidėjo prie vartotojų bendrovių krautuvių atidarymo, o gal net buvo iniciatorius. Bendrovių krautuvių atidarymas buvo naujas dalykas ir davė daug vilčių, kad su laiku vietos žmonės prekybą perims į savo rankas. Iki pirmojo pasaulinio karo jos turėjo gerą pasisekimą.

Karo audrai praūžus ir grįžęs iš Rusijos kun. Jakubėnas,

be tiesioginių kunigo pareigų, vėl pradėjo dirbti mokytojo darbą vietos gimnazijoje; prisidėjo prie naujų įstaigų kūrimo bei įvairių organizacijų sudarymo, kūriantis naujai nepriklausomai valstybei.

Visur jis suspėdavo laiku nueiti į bet koki susirinkimą ir tarti savo svarų žodį. Būdavo labai nepatenkintas, jei kas nesilaikydavo punktualumo.

Biržų miestas irgi neapsiėjo be jo patarimų bei nurodymų - ar tai statant rotušę, elektros stotį, organizuojant miesto biblioteką su skaitykla, ar muziejų. Ilgametis miesto burmistras Povilas Klybas visada išklausydavo jo patarimų, o neretai negalėdamas, ar pats vienas, ar su taryba išspręsti kurio sunkaus klausimo, kreipdavosi į didžiausią miesto autoritetą kun. Jakubėną.

Tenka paieškoti žmogaus, kuris tokį naudingą kraštui darbą ir tokį ilgą laiką būtų dirbęs. Jis Biržuose pradėjo kunigauti dar mūsų krašto sutemos laikais, kai mokyklų beveik nebuvo, o spauda buvo uždaryta.

Kraštas skendo tamsume ir girtuoklystėje. Kunigas nenuilstamai varė plačią kultūrinę ir apšvietos darbo vagą. Pats nerūkė ir negėrė. Dėl tų ydų savo parapijiečius visur ir visuomet smarkiai bardavo.

Darbą pradėjo Biržuose 1900 m., kuomet buvo paskirtas antruoju kunigu prie kunigo Meškausko. Iš Biržų išsikėlė

tik kuomet 1925 metais buvo pakviestas į Kauno universitetą organizuoti Teologijos fakultetą. Savo gražiausius ir geriausius metus paaukojo Biržų kraštui, kur buvo gimęs ir augęs.

Aplinkybės taip susidėjo, kad jam neteko savo galvą paguldyti jo mylimuose Biržuose, kur guli jo pirmtakai kunigai ir kur tokios gražios kapinės Širvėnos ežero pusiasalyje.

Už jo didelius nuopelnus reformacijai likimas jam paskyrė amžinąją poilsio vietą puikioje Šveicarijoje, kur ilsisi ir kiti reformacijos karžygiai.

Mes gi ir sekančios kartos visad atsiminsim jį su dideliu dėkingumu už jo padarytus gerus darbus mūsų kraštui.

M. Tamulėnas

IŠ STUDIJŲ LAIKŲ

Kun. A. Keleris

(Atsiminimai apie prof. dr. P. Jakubėną)

Profesorių dr. Povilą Jakubėną pažinau pirmą kartą 1929 m. rudenį, kai atsikėliau iš Tauragės į Kauną studijuoti teologiją Vytauto Didžiojo Universitete Evangelikų Teologijos Fakultete. Tuo metu buvau aš dar jaunas, 23 metų, bepradedęs mokslus studentas. Viskas buvo įdomu. Ypatingą įspūdį padarė man gausi įvairių fakultetų mokslų siekianti studentija. Didesnės ir mažesnės buvo salės, kuriose vyko paskaitos ir pratimai.

Evangelikų Teologijos Fakulteto patalpos buvo mažos: vienas kambarys paskaitoms ir seminarams, antras kambarys buvo skirtas profesoriams. Jie čia posėdžiavo, ruošėsi ar pailsėda-

vo. Čia buvo ir mūsų fakulteto biblioteka. Mes, studentai, klausėme teologinių paskaitų savame fakultete. Kitus mokslus: pedagogiką, psichologiją, logiką, filosofijos įvadą ir jos istoriją klausėme Humanitariniame Fakultete. Kai kurie studentai šių dalykų klausydavo ir Teologijos Filosofijos Fakultete. Evangelikų Teologijos Fakultete nuolatiniais profesoriais buvo: dr. P. Jakubėnas, dr. K. Kurnatauskas, dr. V. Gaigalaitis ir dr. Beblavy. Kurį laiką paskaitas skaitė dar ir kiti.

Prof. dr. Jakubėnas buvo nuo Evangelikų Teologijos Fakulteto įkūrimo 1926 metais ligi jo uždarymo 1936 metais fakulteto dekanu. Su pasididžiavimu atsimenu 1929 metų rudenį studentų

imatrikuliaciją universiteto didžiojo salėj. Naujai priimtų studentų pavardes skaitė pagal universiteto rektoriaus pakvietimą fakultetų dekanai. Pirmiausia paskaitė naujų studentų pavardes Teologijos Filosofijos Fakulteto dekanas, po to Evangelikų Teologijos Fakulteto dekanas prof. dr. Jakubėnas. Toliau sekė kiti fakultetai. Naujieji studentai džiaugėmės, kad turime savo fakultetą, lygiateisį su kitais universiteto fakultetais. Fakulteto reprezentantas buvo prof. dr. P. Jakubėnas. Jame teko man penkis supuse metų išbūti ir arčiau su profesoriais susipažinti. Iš jų arčiau pažinau prof. dr. Jakubėną.

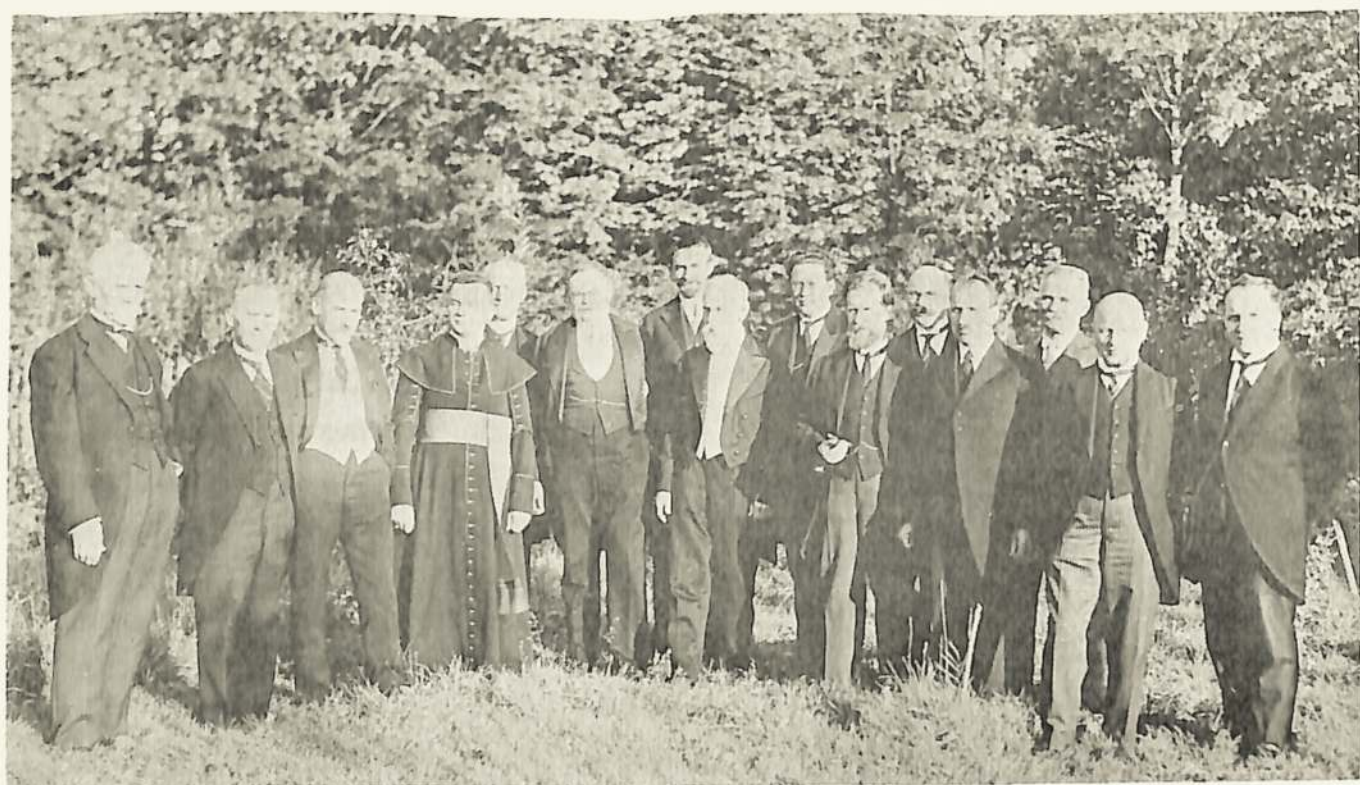
Jis buvo istorinės teologijos katedros vedėjas ir skaitė: bažnyčios istoriją, Lietuvos reformacijos istoriją, dogmų istoriją, religijų istoriją ir vedė istorinį seminarą. Paskaitas skaitė iš konspektų, sustodamas prie vieno ar kito dalyko, jį paaiškindamas arba konspekto mintis praplėsdamas. Jo mintys buvo koncentruotos. Jis buvo visada punktualus ir tvarkingas. Mėgo humorą, bet su juo apsiėjo saikiai. Nelabai mėgo dykaujančius studentus, kurie nereguliariai į paskaitas lankėsi. Šiaip su studentais buvo tėviškas, nors tam tikrą distanciją nuo jų palaikydavo. Mums, studentams, jis imponuodavo savo nepaprastu darbštumu: jis buvo Evangelikų Reformatų Bažnyčios generalinis superintendantas, leido laikraštėlį "Sė-

jėją", rūpinosi Kaune evangelikų reformatų bažnyčios statyba.

Iš savo darbo jis kartą mums pasakojo, kad ruošęs "šimtmetiką kalendorių", o jame turėjo būti visam metui ir oro spėjimai ūkininkams surašyti. Kadangi dieną turėjo gana daug parapijinio darbo, tai kalendorių rašęs naktimis. Prie darbo kartą užmigęs ir kai atsibudo, pažiūrėjo, kas parašyta ir pamatė, kad rašė orą liepos mėnesiui. Ir čia buvo parašyta, kad tokiomis ir tokiomis dienomis snigs. Tai buvo pervargimo rezultatas.

Atrodė, kad jis pavargimui neturėjo laiko. Kai kada pamatydavo vienas ar kitas studentas, kad jis fakulteto bibliotekoje, būdamas 60 metų amžiaus, po pietų valandėlę ant kieto suolo ar stalo užsnūsdavo. Šiaip teko man kelis kartus būti evangelikų reformatų sinode Biržuose ir ten mačiau sinodalų pagarbą savo generaliniam superintendantui. Baigiantis antrajam pasauliniam karui, būdamas karo pabėgėliu, aplankiau jį Schleswig Holsteine, kur jis gyveno. Jis tada jau buvo 75 metų amžiaus, bet dar turėjo rūpesčių dėl savo krašto žmonių. Buvo labai širdingas ir mes kelias valandas šiltai pasikalbėjome. Dar po karo teko susitikti Horneburge, prie Stadės, reformatų sinode. Jis jau tačiau buvo senelis. Dar turėjo projektų, bet jau matėsi jo jėgų nusilpimas.

Man, kaip jo buvusiam mokiniui, sunku pilnesnį jo asme-

Vytauto Didžiojo Universiteto Senato nariai Kaune, Botanikos sode 1928 m. — U-to Rektorius prof. M. Roemeris, prelatas B. Čėsnyš (nuo 1929 m. U-to prorektorius) bei kiti profesoriai: P. Leonas, St. Kolupaila, A. Juodelė, I. Tamošaitis, Vl. Lašas, Pr. Dovydaitis, P. Jakubėnas, Z. Žemaitis ir kiti.

nybės vaizdą susidaryti. Jo asmeniško ir šeimos gyvenimo nepažinau. Pažįstu jį daugiausia kaip dekaną ir profesorių. Tiesa, tekdavo Kaune ir į jo laikomas pamaldas atsilankyti, arba susitikdavau pamaldose, kurias laikydavo superintendentas Šepetys ar kiti kunigai. Bet Lietuvos Evangelikų Reformatų ir Liuteronų Bažnyčių gyvenime jis liks skaisčia, nusipelnusia asmenybe. Nežinau, kaip būtų vystęsis šių bažnyčių gyvenimas, jei nebūtų buvęs profesorius Jakubėnas ir kiti jo kolegos profesoriai. Jis buvo Evangelikų Teologijos Fakulteto svarbiausias stulpas ir jo laikytojas. Ir kai Evangelikų Teologijos Fakultetą valdžia uždarė, jis pakėlė protestą.

Iš Evangelikų Teologijos Fakulteto, kuriam prof. Jakubėnas vadovavo, išėjo visa eilė liuteronų ir reformatų kunigų, kurie vedė parapijas, jas naujomis jėgomis papildė ir dvasinį gyvenimą pagilino ir pagyvino. Parapijose susikūrė jaunimo chorai, jaunimo sąjungos, net krikščionių studentų sąjungos, moterų draugijos ir kiti krikščioniškieji padaliniai. Lietuvos bažnyčių giesmių šventės, trūbininkų chorai, jaunimo suvažiavimai ir kiti bažnytiniai renginiai rodė gyvą bažnyčių gyvenimą. Tai buvo Lietuvos Universiteto Evangelikų Teologijos Fakulteto paruoštų dvasininkų, kurie savo ruožtu paruošė platesnius darbuotojų būrius, veikimo vaisius.

MOKYTOJAS, KUNIGAS IR ŠEIMOS DRAUGAS POVILAS JAKUBĖNAS

Hypatia Yčaitė - Petkus

Yra žmonių, su kuriais susitikus nors ir trumpai, retomis progomis, supranti vėliau, jog taitikrai didelės asmenybės būta. Žvelgiant atgal, imu vis labiau vertinti savo susitikimus (vaikiškomis akimis žiūrint, kartais tai buvo susidūrimai) su profesorium Jakubėnu. Buvo laikai, kada būčiau galėjus kalbėti apie jį kaip "jaunesnės kartos atstovė", nes amžium jis atrodė žymiai vyresnis už mano tėvelį (jie abu jau daug metų amžinai ilsis po svetimu dangum - vienas Šveicarijoje, kitas Brazilijoje). Dabar jau apsčiai yra naujų "jaunesnės kartos atstovų", kaip pavyzdžiui, profesoriaus Jakubėno anūikai. Juos atsimenu kaip kūdikius ant rankų, ir Kaune teko dalyvauti jų krikštynose, o šiandieną jie jau išėję į mokslo vyrus ir profesorius Amerikos universitetuose...

Mūsų šeimos santykiai su profesorium buvo gana artimi. Jis mėgdavo su mano tėveliu pasišnekėti, atvykęs pas mus į Tirkeliškius. Girdėdavau, kaip jie gvildena mūsų Bažnyčios reikalus, pasaulinės politikos klausimus, lygina senovės istorijos įvykius su dabartim. Jie mėgdavo dalintis bendrais praeities atsiminimais apie studentavimo laikus carinės Rusijos gilumoje;

apie bendradarbiavimą pirmojo karo metu Komite Nukentėjusiems nuo Karo Šelpti; apie sekmingai nugalėtas kliūtis atsteigiant mūsų Bažnyčią Nepriklausomoje Lietuvoje, ir taip toliau. Buvo dažnos kalbos apie mokslą, apie atgaivinimą Evangelikų Teologijos Fakulteto Vytauto Didžiojo universitetą, apie knygas, apie skaitymą ir rašymą. Atsimenu ilgiausias diskusijas apie "Sėjėją", mūsų Bažnyčios laikraštį. Profesorius labai sielodavosi kokius straipsnius talpinti, ką rašyti ir kaip, nes jis buvo jo steigėjas ir redaktorius.

Tie pasikalbėjimai buvo įvairiausiomis temomis, nes juos abu rišo jaunystės prisiminimai, Bažnyčios reikalai, giminytės ryšiai ir daugybė bendrų interesų. Bet jie ne visad kalbėdavo apie aukštas materijas: būdavo ir juokų, ir lengvesnių temų. Kartais profesorius pasiūdomaudavo, ar jau neartėja laikas sodinti salierus, špinatus ar šparagus. Abu jie, kaip nevienas Lietuvos mokslo vyras, išėjęs iš šiaudinės pastogės, širdyje nešiojo gilų prisirišimą prie ūkiškų reikalų. Be to, Profesorius buvo didelis mėgėjas visokių ypatingų daržovių ir augalų.

Visuose tuose pasikalbėjimuose mes vaikai nedalyvavda-

vome, o tylėdavome, kaip pelė po šluota (nors normaliai prie vyresniųjų taip nesielgdavome). Mūsų geraširdis, juokauti mėgstantis, tėvelis skatindavo mus drąsiai reikšti savo nuomonę, retai kada drausdamas mūsų vaikišką entuziazmą ar net išsišokimus. Bet žinodavome iš anksto, kad prie Profesoriaus taip elgtis nederą. Jis atrodė nepaprastai imponantiškai, kalbėjo su rimta išraiška ir su autoritetu, kurio ir mūsų tėvelis klausė. O be to, ar nebuvo mums dažnai pabrėžiama, kad Profesorius yra, kaip sakant, mūsų Bažnyčios "vyskupas" ir mūsų vyriausias vadovas?

Atsimenu, Profesorius buvo griežtų nusistatymų, ypač dėl jaunimo čiaušėjimo vyresniųjų kompanijoje. Jis turėjo keletą bruožų, apie kuriuos juokauti nebuvo galima. Viena, pietaudamas po smakru būtinai pasikišdavo servetėlę; antra, mėgdavo dėstyti teorijas apie tai, kas valgyti sveika ir kas nesveika. Be to, labai mėgdavo fizinę mankštą ir ypač vaikščiojimą. Kartais pėsčias visą kelią (penkis kilometrus) į mūsų namus iš Kauno ateidavo, atsisakydamas naudotis autobusu ar būti pavežėjas arkliais (važinėdavome pasikinkę fajetoną). Profesorius skaitė, kad tinkamą dietą, mankštą, ir tvirtų gyvenimo principų prisilaikymas palaiko žmogaus atsparumą ir prailgina jaunystę.

Apsiėjime buvo formalus ir ir be galo punktualus. Jeigu pa-

sakė, kad bus tam tikrą valandą - tailaiku ir bus vietoje. Nedvejodamas pabardavo tuos, kurie taisyklių nesilaiko. Jis mėgo vaikščioti pasiėmęs didelį juodą skėtį, kai pas mus lankydavosi, nors ir giedriame danguje nebūtų matyti nė vieno debesėlio. Gyvenime reikia būti visam kam pasiruošus, sakydavo jis. Jo taisyklės reikalavo griežtumo ir etiketo. Jeigu ateidavo eilė kam nors daryti vizitą pas Profesorių, tai jis jokia būdu kojos neįkels į tuos namus, kol neatėjo laikas. Kiek kartų girdėjau jį sakant: "Ne, į Tirkeliškius atvykti negaliu: aš paskutinį kartą Jus vizitavau. Dabar turite man padaryti vizitą". Ir tada, anot patarlės, nei su pyragu negalėdavai jo priprašyti.

Atsimenu Profesorių pasakojant, kaip jis, sveikatos sume-

Povilas Jakubenas su savo anūkais Ronaldu ir Juliumi Kaune 1937 metais.

timais, eidavo per žiemos šalčius maudytis Biržų ežere, prasikirsdamas eketę. Nesvarbu, ką jis pasakodavo, taisyklė buvo vienoda ir nekintama: juoktis buvo galima tik tada, jeigu kalbėtojo intencija buvo, kad klausytojai juoktųsi. Jis turėjo jumoro pajautimą, bet juokai turėjo būti savo vietoje. Matomai jo principas buvo - jeigu juokai, tai juokai, o jeigu rimtai, tai rimtai, be jokių svaičiojimų. Dabar aš galvoju, kad tai galėjo būti vienas iš lemiamųjų jo charakterio bruožų, kuris jam padėjo gyvenime atsiekti tiek tikrai užtarnautos pagarbos, ar tai mokslo atveju, ar visuomeninėje veikloje.

Profesoriaus pasakojimai patraukdavo jaunimo dėmesį, ypač kai jis kalbėdavo apie savo mėgiamus senovės graikų ir romėnų didvyrius. Jo žodžiuose jie stodavo gyvi ir suprantami, lyg šių dienų žmonės. Jis giliai įdomavosi klasikinio pasaulio istorija ir kalbomis, kurias buvo kruopščiai ir nuodugniai išstudijavęs. Jo metodiškas būdas reikalavo viską imti iš pagrindų, žinoti kur, kaip ir ypač kodėl faktas yra vienoks ar kitoks. Turėjau progos tai patirti, kai pasidariau jo mokine. Mums stojant į gimnaziją, mūsų Tėvelis sumanė paprašyti Profesorių parepetuoti mane ir vyresnį brolią lotynų kalboje. Mūsų manymu, jau bent kiek buvome jos pramo-
kė, bet Profesorius galvojo kitaip. Po kelių pamokų jis pareiš-

kė mūsų tėvams, kad mes nieko neišmanome, nes nesuprantame, kur lotynų kalboje balsės trumpos, ir kur ilgos; taigi, nežinome pačių paprasčiausių taisyklių. Jo dėstymo būdas reikalavo, kad prieš einant tolyn su linksniavimu, asmenavimu ar Juliaus Cezario raštų skaitymu, mes turime žinoti, kodėl balsės tariamos vienaip ar kitaip pagal nusistovėjusias kalbotyros taisykles. Kaip mokslo reikaluose, taip ir jo gyvenime, matyti buvo nuoseklus planas ir sistema.

Kuri laiką Profesorius dėstė tikybą "Aušros" mergaičių gimnazijoje, kur mes mokinės - evangelikės (liuteronės ir reformatės) kas savaitę dalyvaudavome. Atmosfera jo klasėje buvo griežta ir rimta. Geriausiai atsimenu jo pasakojimus apie ankstyvuosius krikščionybės amžius, apie tai, kaip beširdžiai romėnai krikščionis persekiodavo ir mesdavo juos liūtams į areną. Tai šitaip, kaip tie drąsūs kankiniai, reikia laikytis savo nusistatymų, sakydavo jis. Jei esi įsitikinęs, kad tai dora ir teisinga, tai nebijok nieko, kad tave ir liūtams mestų. Nesigailėk net savo gyvybės, jeigu kas tave priverstų elgtis prieš tavo sąžinę. Be senovės istorijos, Profesorius mėgdavo kalbėti apie Kristaus pamokslą ant kalno, ir nuolat rasdavo progos iškelti svarbą artimo meilės, pasišventimo ir prisirišimo prie teisybės ir šviesos ("Jūs esate pasaulio šviesa...")

kaip sako Mato Evangelija). Jei-
gu kas klasėje nemokėdavo pa-
mokos, jis kartais gana aštriai
subardavo; nesigailėdavo pagy-
rimų, jeigu mokinė gerai faktus
atsimindavo.

Duodamas pagyrimą, Profe-
sorius neretai pasakydavo: "Kad
moki, tai gerai, bet neužmiršk,
kad Evangelijoje pasakyta: kam
daug buvo duota, iš to daug bus
ir reikalaujama". Tuo jis pa-
brėždavo, kad pasikėlimas į
puikybę yra svieto tuštybė, kad
nė vienas žmogus negali dėti
viską žinąs. Apie jo mokymo
metodus tenka pasakyti, kad jis
reikalavo griežtos disciplinos.
Jokių diskusijų klasėje nebūda-
vo. Mokytojo nuomonė (kaip
Lietuvoje buvo priimta) buvo
Alfa ir Omega. Čia būtų įdomu
sužinoti, ką Profesorius būtų
manęs apie mokinius ar studen-
tus, kurie Amerikos mokyklose
nuo pat jauniausio amžiaus yra
mokomi klasėje diskutuoti ir
kartais net nuginčyti mokyto-
jo nuomonę.

Jeigu pamokų metu Profe-
sorius mums darydavo išpūdį,
tai ką jau kalbėti apie jį kaip
kunigą bažnyčioje?

Ką Profesorius pasakytų
apie Amerikos bažnyčias? Čia
kunigas, kuris nenaudoja jumo-
ro, yra retenybė. Dažnai iš sa-
kyklos anekdotais juokina susi-
rinkusius parapijonus. Manau,
Profesorius gal sakytų: "Ne,
vaikeliai, šitaip tai jau nederą".
Atsimenu, kad lankydavau Pro-
fesorius laikomas pamaldas

su įdomumu. Mes, Kauno refor-
matai, glausdavomės kartą į
mėnesį žaliastogėje Ev. Liute-
ronų bažnyčioje prie Nemuno
kranto.

Kita proga susitikti buvo
Biržuose vasaros metu, kur
kone kas metais mūsų šeima
traukdavo į Bažnyčios metinį
sinodą per Šv. Joną. Dar ir da-
bar mano akyse stovi Profeso-
riaus būstinė Biržuose - naujo-
ji (mūrinė) klebonija, kur Jaku-
bėnų šeima dažnai priimdavo
"sinodinius" svečius. Mintimis
dažnai nuskrendu į Biržų ežero
pakrantę, nors dabar ir randuo-
siuž tūkstančių mylių, prie Ra-
miojo vandenyno, kitoje pusėje
pasaulio. Neseniai teko Holly-
woode susitikti žmogų, kuris at-
simena, kaip tą mūrinę kleboni-
ją statė. Jokūbas Kazlauskas iš
Šimpeliškių sodžiaus man pasa-
kojo, kad jo tėvas - mūrininkas
- vykdė statybą, ir kad jis "zen-
kiu" būdamas girdėdavęs, kaip
jie abu su kun. Jakubėnu vesda-
vę ilgas kalbas apie pasaulį ir
amžinybę...

Tais laikais, kai būdavau
Biržuose, maža ką nusimaniau
apie sinodo darbus, kur Profe-
sorius visada būdavo vadovau-
jamoje roleje. Atrodydavo mums
jauniesiems, kad tie posėdžiai
irtos kalbos eina ir eina be ga-
lo. Negalėdavome sulaukti to lai-
ko, kada viskas pasibaigs ir ga-
lėsime susėsti prie bendro pie-
tų stalo senosios (medinės) kle-
bonijos verandoje (kur duodavo
tokius skanius ledus!). Pasi-

vaikščiojimai Radvilų pilies parke, plaukiojimai laiveliu ir skynimai vandens lelijų ežero vandenyse mus daugiau traukdavo, negu rimti posėdžiai. Ant-
rą vertus, niekas ten mūsų jau-
nųjų ypatingai ir nekviesdavo.

Žinau tiktai, kad retomis progomis, kai įkišdavome nosis į sinodo posėdžių salę, būdavo ten didžiausia rimtis ir tylą, jei-
gu Profesorius kalbėdavo. Atro-
dė, kad už jį didesnio autorite-
to nebuvo: pasakyta - padaryta.

Jo organizaciniai gabumai, il-
gas patyrimas ir gili išmintis
mokėjo užimponuoti kiekvieną
klausytoją. Tiktai dabar, po il-
go laiko, pradėdau suprasti dau-
gelio dalykų tikrąją reikšmę.
Laikas bėga, kaip vanduo, neš-
damas dovanas, kurias reikia
mokėti suprasti ir įvertinti...
Daug ko buvo galima pasimoky-
ti iš profesoriaus kun. Jakubėno
šviesaus pavyzdžio ir jo išmin-
tingų žodžių, bet kas galėjo ži-
noti, kad pažinties laikas bus
toks trumpas...

DEL PAMINKLO

Prof. Vladas Stanka

Kiekvienas žmogus yra sa-
votiškas, nepakartojamas reišk-
kinys. Kiekvieno žmogaus asme-
nybėje, paieškojus, galima su-
rasti retų, ir net vertingų, ypa-
tumų. Tačiau yra išrinktųjų, ku-
rių asmenybėje tokių savybių
nereikia ieškoti, nes ten viskas
yra vertinga, įsidėmėtina ir pa-
mokinga.

A. a. kunigas Povilas Jaku-
bėnas, be abejo, priklausė prie
tokių išrinktųjų. Nenuilstamas
Lietuvos visuomenininkas nuo
mokyklos ir studentavimo laikų;
Biržų evangelikų-reformatų pa-
rapijos klebonas; Lietuvos evan-
gelikų-reformatų Bažnyčios ge-
neralinis superintendentas; Bir-

*Prof. Vladas Stanka ir kun. Povilas Dilys
1962 m. Washingtono mieste.*

žų miesto švietimo ir visuomeninis darbuotojas bei globėjas: Lietuvos Universiteto profesorius ir evangelikų-reformatų teologijos fakulteto organizatorius ir dekanas; mokslininkas, parašęs pirmą lietuvių kalba išleistą trijų tomų Bažnyčios Istoriją, ir, vienas iš nedaugelio Lietuvos mokslininkų, gavęs daktaro laipsnį "honoris causa" iš užsienio universiteto; pamokslininkas, rašytojas ir publicistas, plačiai dalyvavęs Lietuvos spaudoje ir 18 metų laikotarpyje leidęs savo žurnalą "Sėjėjas", skirtą evangelikų - reformatų parapijonams. Visose šiose srityse P. Jakubėnas buvo pirmas arba vienas iš pirmųjų, ir visur paliko savo rūpesčių, savo veiklos ir dvasinės įtakos gilią žymę. Pamokslininko rimtumas ir tikiybinis entuziazmas jo dvasioje darniai rišosi su viduriniu linksmumu, su plačiausiu tolerantiškumu, su lietuvių gelmingu nujautimu ir su gabumu gražiai ir pavyzdingai gyventi. Jo šeima - aukštos inteligencijos: švelni, svajinga žmona; profesorius, muzikas ir kompozitorius sūnus; dinamiška, širdinga dukra; daug žadan tieji anūkai ir anūkė - papildė P. Jakubėno asmenybės ir gyvenimo bruožus. Kam buvo lemta P. Jakubėną matyti, pažinti ir su juo bei jo šeima kartu draugauti, - ir Biržų, šio malonaus, daug-tikiybinio, keturių-bažnyčių miesto, periode, ir Kauno, laikinosios Lietuvos sostinės,

kūrybiniame bruzdėjime, ir pagaliau, jau išseivijoje, mažame vokiečių kaime Dragėje, - tam atmintyje pasiliko nepamiršamas idealaus lietuvių kunigo-visuomenininko, darbuotojo ir širdingo bičiulio vaizdas.

Jau dešimt metų suėjo, kai Povilo Jakubėno nėra gyvųjų tarpe. Atmintis apie jį yra gyva. Tačiau, kai žmonės, kurie jį pažinojo, sensta ir vienas po kito atsiskiria, šis brangus vaizdas pradės blukti. Savaimė kyla klausimas: ką daryti, kad šį vaizdą išsaugoti ir P. Jakubėno asmenybę įamžinti?

Išsaugoti P. Jakubėno vaizdą gali tik jo gyvenimo ir veiklos aprašymas. Tuo tarpu, dėl dabartinės Lietuvos padėties, apie P. Jakubėną labai mažai teparašyta, bene tik Lietuvių Enciklopedijoje ir žurnale "Mūsų Sparnai". Enciklopedijoje mes randame tik vieną, kad ir rūpestingai parašytą, bet labai trumpą, nepilną puslapio, straipsnelį. Daugiau medžiagos galima rasti žurnale "Mūsų Sparnai" (Nr. 5, 1954 m.), kur buvo įdėtas gražus šešių straipsnių ir fotografijų rinkinys, viso labo 13 puslapių; tačiau šitie straipsniai yra tik asmeniniai, vienas su kitu nesurišti, atsiminimai, ir, kas svarbiausia, pats žurnalas yra konfesinis, plačiai lietuvių visuomenei mažai žinomas ir eiliniam skaitytojui faktinai neprieinamas.

Kitaip būtų, jei išeitų knyga, pašvęsta P. Jakubėno asmenybei

ir gyvenimui. Čion nereikia storo tomo. Net jei knyga turėtų tik 50 puslapių, ir tai joje galėtų tilpti išsami biografija, su gyvenimo chronologija, su tiksli bibliografija, su fotografijomis iš visų gyvenimo periodų ir visų veiklos aspektų, su santraukomis anglų, vokiečių ir, gal, prancūzų kalbomis. O jei pridėti dar 25 ar 50 puslapių ištraukų iš P. Jakubėno raštų, pamokslų, laiškų, tai gautysi vertingas, bylojantis ir nemirštamą paminklą, kuris kiekvienam jo draugui ir gerbėjui būtų brangi relikvija, o visiems kitiems -

žinių ir pamokymo šaltinis. Tokia knyga galėtų lengvai patekti Lietuvon ir į kitus kraštus, gi, išsiuntinėta bibliotekoms, būtų prieinama visiems ir visur. Tai būtų tikras ir pastoviausias paminklas, daug reikšmingesnis ir reikalingesnis, negu paminklai iš akmens, marmuro, plieno ar bronzos.

Reikalingumas paruošti ir išleisti knygą, pašvęstą kun. prof. dr. Povilui Jakubėnui, nėra ginčytinas. Ir kuo greičiau toji knyga pasirodytų, tuo geriau, ir tuo pilnesnė ir vertingesnė ji būtų.

POVILO JAKUBĖNO DARBAI — BIBLIOGRAFIJA

I. Veikalai

1. Nachrichten über die hussitische Bewegung in Polen und Litauen, 1899.
2. Pamokinimas motinoms, 1910.
3. Tyla audroje, 1916.
4. Fürst Janusz Radziwill; Lebenslauf, 1916.
5. Augustinas, 1917 (?)
6. Kuo skiriasi evangelikai nuo katalikų, 1930.
7. Biržų aukštesnioji pradžios mokykla (rinkinys "Biržų gimnazija"). 1931.
8. Reformatorius Ulrikas Cvinglis, 1932.
9. Gustavas III Adolfas, 1933.
10. Abraomas Kulva, 1933.
11. Senovės bažnyčios istorija, 1934.
12. Vidurinių amžių bažnyčios istorija, 1935.
13. Naujųjų amžių bažnyčios istorija, 1936.

II. Vertimai

1. Evangelija pagal Morkaus,

1907.

2. Evangelijos ir Apaštalų darbai.

III. Redaktorius

1. Kaimynas; evangelikų kalendorius, 1905-1910.
2. Biržų kalendorius (Kaimyno tęsinys) 1911-?
3. "Sėjėjas" dvisavaitinis laikraštis, 1926-1939.

IV. Bendradarbiavo

1. Lietuvių laikraštis, 1905.
2. Lietuvos ūkininke, 1906-?
3. Vilniaus žinios, 1906-?
4. Viltis, 1908 - ?
5. Mūsų Žodis, 19?

V. Teologiniai

straipsniai, pamokslai, knygų kritika įvairiuose evangelikų teologiniuose laikraščiuose.

KUN. PROF. DR. P. JAKUBĖNĄ PRISIMINUS

Ramus 1963 m. gegužės mėn. 26 d. sekmadienio popietis sutraukė gausų lietuvių būrį, kuris pripildė šiaurėje esamą lietuvių reformatų bažnyčią. Bažnyčios pastatas kuklus, viduje jauku. Lygiai 3:30 val. pradėtos ir atlaikytos gedulingos pamaldos už prof. dr. kun. P. Jakubėno sielą. Mirė jis prieš 10 metų, 1953 m. gegužės mėn. 30 d. Šveicarijoje, kur buvo ir palaidotas.

Pamaldos pradėtos dviem darniom giesmėm, kurias gražiai sugiedojo Lietuvių Ev. Liuteronų "Tėviškės" parapijos choras, vadovaujamas mkt. J. Lamsačio. Pamaldų pravedime dalyvavo 5 kunigai: superintendentas kun. Stasys Neimanas, kun. J. Pauperas, kun. A. Trakis, kun. K. Burbulys ir kun. P. Dilys. Kiekvienas jų tarė pritaikintą žodį savo buv. kolegai ir mokytojui prisiminti. Pamaldas pajvairino solistė L. Bildušienė pagiedodama dvi giesmes: "Kad širdį tau skausmas", komp. J. Naujalio ir "Tėve mūsų", komp. K. Galkausko. Solistei akomponavo prof. Vl. Jakubėnas, pamaldoms vargonais grojo p. A. Kalvaitis.

Pasibaigus pamaldoms, ten pat bažnyčios patalpose, vyko antroji minėjimo dalis - aksdemija, kurią pradėjo ir vadovavo Kolegijos prezidentas M. Tamulėnas. Kaip visuomet, taip ir šiuo kartu su įsijautimu padeklamavo Raminta Lampsatytė "Tikėjimas tėvų gyvuos". Gražų žodį tarė Lietuvos konsulas Chicagai dr. P. Daužvardis. Toliau superintendentas kun. St. Neimanas išsamiai nupasakojo kun. P. Jakubėno biografiją ir veiklą ne vien Bažnyčiai, bet ir švietimui bei visuomeniniame gyvenime. Savo ilgame 82 metų gyvenime (1871. IV. 11 - 1953. V. 30), jis paliko mums ilgą eilę nuveiktų ir užbaigtų darbų, kurių tarpe ryškiausias veikalas, - Bažnyčios Istotija trijuose tomuose. Jis buvo mums žinomas, kaip Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios generalinis superintendentas, Bažnyčios istorijos profesorius, Evangelikų fakulteto dekanas Kauno Vytauto Didžiojo universitete ir Teologijos daktaras honoris causa, kurį jam davė 1930 m. Pragos universiteto Huso teologijos fakultetas.

Docentas Gediminas Galva, buvęs kun. P. Jakubėno mokinys ir iš arti pažinęs jį, papildė ankstyvesnį pranešimą iš jo gyvenimo ir veiklos. Jis iškėlė prof. dr. P. Jakubėno nuopelnus mūsų kraštui prieškariniais laikais, kada jis rūpinosi mūsų lietuviška spauda, - pats rašė, leido ir net steigė spaustuves. Apibūdino ir jo veiklą I-jo pasaulinio karo metu Rusijoje lietuvių pabėgėlių tarpe, iškėlė jo nuopelnus Nepriklausomos Lietuvos laikotarpyje. Priminė, kad Biržai iškilo tiek švietimo, tiek ūkio atžvilgiais dėka kun. P. Jakubėno nenuilstamos veiklos, jo energijos ir sugebėjimo. Dar

Paskutinė konfirmacija, kurią atliko kun. P. Jakubėnas 1949 metais Horneburge.

caro laikais, dėka tik jo pastangų, buvo įsteigta Biržuose keturklasė vidurinė mokykla, iš kurios vėliau išaugo pilna gimnazija (jau Neprikl. Lietuvoje), kurioje kun. P. Jakubėnas ilgai dėstė. Jis išsizrūpino leidimą iš rusų valdžios dėstyti keturklasėje lietuvių kalbą, kas anuo laiku buvo drąsus ir rizikingas žygis. Pabrėžė, kad kun. P. Jakubėnas buvo kieto būdo, tvirtų principų, didelės energijos ir pažangus vyras. Jo buvo visur pilna: ugnėsių draugijoje, žemės ūkio rately, vartotojų draugijoje, bankelio kūrėjų tarpe ir kitur. Jis visada suspėjo laiku būti, aktyviai reikštis ir duoti aišią. Jis mylėjo savo kraštą ir savo žmones, mėgo tvarką. Dėstydamas mokyklose, stengėsi tą įskiepyti ir mokiniams. Tik tokios disciplinos žmogus galėjo padaryti tiek daug, kiek jis yra padaręs. Jo visas gyvenimas buvo darbas be atvangos.

Kaip visur, taip ir bažnytiniame gyvenime anuo nepriklausomybės metu trūko darbuotojų. Šiai spragai užkištį jis dėjo didelių pastangų. Kartu su M. Yču jie paruošė dirvą teologijos fakulteto įsteigimui prie Vytauto Didžiojo Universiteto. Didelio darbo našta ir čia gulė ant jo pečių. Jis beveik viso fakulteto gyvenimo laiką išbuvo jo dekanu.

Akademijos metu solistė p. L. Bildušienė padainavo dvi komp. St. Gailevičiaus daibas: "Klajūnui" ir "Gražink mus tėvynėn". Solistei akomponavo prof. Vl. Jakubėnas. Minėjimas buvo baigtas sugiedant Lietuvos Himną.

Po akademijos visi minėjimo dalyviai buvo pakviesti kun. P. Jakubėno šeimos narių ir artimųjų prie gražiai papuoštų stalų apatinėje bažnyčios salėje ir labai skaniai pavaišinti. Valgių paruošimui vadovavo p. Šemferienė iš Toronto, kuri šioje srityje turi didelį patyrimą ir moka. Laike šių vaišių, kurios užtruko

turi didelį patyrimą ir moka. Laike šių vaišių, kurios užtruko apie porą gerų valandų, buvo pasipasakota gražių prisiminimų apie velionį kun. P. Jakubėną. Dalyvių tarpe buvo apie 30 jo buvusių mokinių, kurių daugelis jau irgi žilagalviai. Broliai klaipėdiečiai irgi gyvai prisiminė anuos laikus, kada jie svečiavosi Biržuose, kur gyveno ir veikė kun. P. Jakubėnas. Pokalbiams vaišių metu vadovavo inž. Hermanas Povilonis.

P. B.

AUŠROS BELAUKIANT

Rašo kun. Stasys Neimanas

"Dėl nuoširdaus mūsų Dievo gailestingumo, kuriuo mus applančys aušra iš aukštybių, kad apšviestų sėdinčiuosius tamsumoje ir mirties šešėlyje, kad nukreiptų mūsų kojas į ramybės lelią". Luk. I. 78, 79.

Vasario 16-ji diena apsako mūsų tautos įgyvendintus laisvo, nepriklausomo valstybinio gyvenimo troškimus ir siekimus. Neraumi ir nenusistovėjusiu laiku, po sunkios, kantrios ir atkaklios kovos, Lietuvai išaušo nepriklausomybės diena. To laiko sąlygomis tai buvo drąsus žygis. Tėvynėje tebešeimininkavo vokiečiai, o iš rytų veržėsi dabartiniai mūsų okupantai. Kraštas buvo nualintas, gyventojai išvarginti, nuskriausti ir tautinis susipratimas dalinai apmiręs, kurs tik iš lėto atgijo, kai daugelis mūsų žymesniųjų tautiečių, karo išblaškytų, grįžo į Lietuvą ir kartu su pasilikusiais ėmėsi darbo. Visų srovių vieningas atkūrimo darbas per trumpą laiką davė pasigerėtinų vaisių visose valstybinio gyvenimo srityse, Mūsų savarankiško gyvenimo pažangą tačiau nutraukė 1940 m. birželio mėn. 15 dieną pasikartojusi nelaimė-įsibrovusi svetima jėga, kuri dar ir dabar tebevykdo tautos naikinimo darbą. Laisvasis pasaulis tų pačių tamsių jėgų irgi yra varginamas. Pagal Zakariaus žodžius, mes tebesėdime tamsumoje ir mirties šešėlyje. Gyvena me pasaulyje pilname nesantaikos, nesutarimo ir ginčų. Turime daugardančių ir griauinančių, bet mažai teigiamų ir jungiančių jėgų. Tikime, kad aušra iš aukštybių-Viešpats-išves tamsybėje tebesančius į šviesesnę rytą.

Gyvename nepaprastų politinių įvykių, reikšmingų išradimų, mokslo laimėjimų laikotarpyje. Pasaulis pasidalino į rytus, vakarus ir neapsisprendusius. Nors daug kalbama apie taiką, bet ginklavimasi klausimas aktualus. Tie laimėjimai, kurie galėtų eilinio

žmogaus būvį palengvinti, kelia ir pavojų. Vieni stengiasi eiti ramybės keliu, išlaikydami taiką, o kiti eina priešinga kryptimi, nepašalindami įtampos. Vieni vadovaujasi žmoniškumu, gindami žmogaus teisę ir garbę, kiti to neboja, reikšdami brutalumą ir nuomonių terorą, kuris esmėje yra tik apsigynimo priemonė. Vakarų pasaulis, krikščionybės paveiktas, stengiasi reikšti tikėjimo ir meilės ofenzyvą, padėdamas atsilikusiems ir skurstantiems, tikėdamas tuomi laimėti kovą. Vyrauja nuomonė, kad visas įtempimas kyla dėl kovos tarp komunizmo ir kapitalizmo, bet stebėtojas sutiks su tuo, kad tai yra kova tarp laisvės ir vergijos, tamsybės ir šviesos, kurios tikrai viena kitai priešingos. Dabartinė Lietuvos ir kitų pavergtųjų kraštų padėtis kaip tik ir atvaizduoja tas skirtingas ideologijas, kur vienoje pusėje galioja moralinės jėgos, kitoje vien fizinės; vienoje pusėje yra laisvos tautos ir valstybės, siekiančios išsilaikyti, o kitoje - pavergtosios, kurias prievarta prisijungė brutali jėga ir siekia jas, jei ne fiziniai, tai bent dvasiniai apmarrinti. Nors ir vakarų bloke šiuo metu pastebimas nesutarimas, paeinantis gal iš egoistinių sumetimų, bet esmėje jis yra surištas dvasiniais ryšiais, kurių pagrinde rasime taiką mylinčio Išganytojo mintis. Vakarus jungia sava dvasinė galia ir ištisų amžių kultūra.

Kaip Berline išvesta siena perskyrė to miesto gyventojus, taip geležinė uždanga perskyrė ir Lietuvos vaikus. Galima džiaugtis, kad budinčių ir veikiančių asmenų ir organizacijų turime nemažai, kurios rodo pasišventimą, norą veikti ir aukotis tėvynės išlaisvinimui. Sunki našta slegia Lietuvą šiuo metu. Išnaudojimas, sunkus darbas, ištrėmimai, skurdas, alkis ir šaltis, pasityčiojimas iš to kas šventa, slegia pasilikusius, ištikimus tautiečius. Pareigos jausmą jaučia ir tie, kurie nors laisvai ir dažnai pertekliuje gyvendami, negali savo gerbuviu džiaugtis, prisimindami pasilikusiųjų dalį. Tas skatina juos veikti, jungtis, ieškoti pagalbos ir užtarėjų. Tokią padėtį ir panašią kovą numatė ir Pirmasis, kuris ėmėsi pasaulį vaduoti nuo galiūnų, kurie nesiskaitydami siekė būti viešpačiais žemėje, nemylėdami žmogaus, paneigdami asmens garbę, apsisprendimo teisę, laikydami pavergtuosius tamsybėje.

Jono apreiškime Viešpats pranašavo: "Taip kalba Pirmutinytis ir Paskutinytis, kuris numirė ir atgijo. Aš žinau tavo suspaudimą ir neturtą - o vis dėlto tu esi turtingas! Ir kad tau piktžodžiauja nesibijok to, ką turėsi kentėti: štai piktasis įmes kai kuriuos į kalėjimą, kad būtų išmėginti ir jūs turėsite suspaudimą. Būk ištikimas, net jei turėtumei mirti, ir aš tau duosiu gyvenimo vainiką". Tuo Viešpats pasako, kad kova dėl laisvės nėra lengva ir trumpa, bet tęsiasi ilgai ir reikalauja budrumo, kantrumo ir ištvermės. Nu-

rodo, kad norėdamas apšviesti tamsybėje ir mirties šešėlyje sėdinčiuosius, turėjo mirti, ir tik per tai liko gyvas žmonių tarpe ir, kaip aušra, tebešviečia žmonijai.

Mums, šiuo metu susirūpinusiems tautos ir tėvynės likimu, Viešpats sako: "Aš žinau tavo suspaudimą ir neturtą, o vis dėlto tu esi turtingas!" Pagal Viešpaties žodžius turtingas tas, kurs nepaperkamas, nekeičia savo nusistatymo paveiktas baimės, patogumo, geresnio, ramesnio gyvenimo ir kovoja už savo įsitikinimus, teisę, nepasiduodamas gundymams.

Lietuva ne pirmą kartą tokią padėtį pergyvena. Iki šiol dėka ištikimų sūnų ir dukrų išsilaikė, sulaukė atoslūgių. Kol mūsų tarpe bus vargstančių, kovojančių, pasišventusių "turtuolių", mums nėra ko bijoti. Mūsų ateitis gera dalimi priklauso nuo jų, o ne nuo turtingų, galingų, įtakingų "vargdienių", kurie išsigelbėję vien sau gyventi pasiryžo. Kaip tikintieji, mes remiamės tuo, kad Dievas nėra tik praeities, bet ir ateities Dievas, kurs nori mums padėti, jei eisime Viešpaties rodomu keliu.

Dar neseniai kunigas Martynas Nimoeller Vokietijoje, diktatoriui-despotui siaučiant, nebijodamas sakęs: "Jūsų viešpatavimas, kaip atėjo, taip ir pranyks. Dievo gi karalystė, tikrai ateis. Jūsų viešpačiai praeis, mūsų gi ateis". Mes prigyvenome, kad numatytas 1000 metų nacizmo viešpatavimas neilgai išsilaikė, dingo. Taip lygiai tikėkime, gyvenkime ir veikime įsitikinę, kad mūsų tautos ir tėvynės padangė, vėjui pasikeitus, pragiedrės.

Šie metai mums ypač įsidėmėtini. Prieš šimtą metų pakartotinai sukilo mūsų tautiečiai prieš caristinę Rusiją, kurios ainis, tik kitu vardu pasivadinęs, mus šiuo metu pavergė. 1863 m. sukilimui nepavykus, mūsų tautai teko patirti priespaudą. Šios priespaudos metu sukilimo vadai buvo suimti, išžudyti; be skaičiaus ištremti į Sibirą, įmesti į kalėjimus. Vadai ir visuomenė buvo izoliuoti, spauda uždrausta, tauta palikta "tamsybėje".

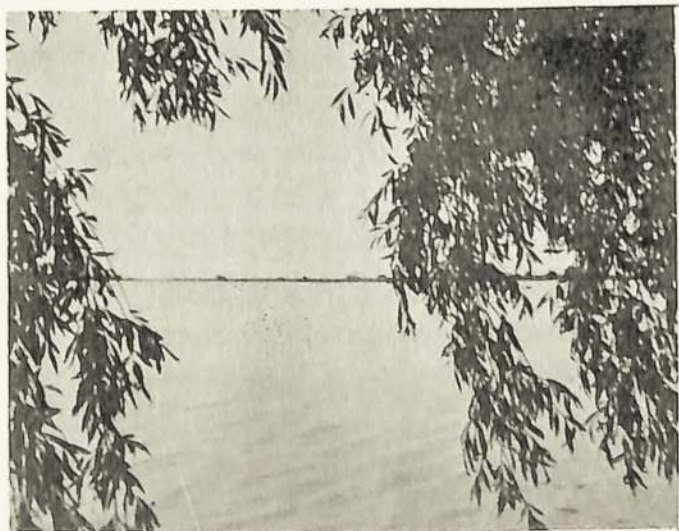
Ne mažesnės reikšmės turi mums ir mūsų tautinio atgimimo laikraščio "Aušra" pasirodymas 1883 metais, tautos sutemų gadinėje, kuomet Lietuva mažatikių jau buvo palaidota. Tačiau tasai spausdintas žodis, lyg aušra, įžiebė naują viltį tautiečių tarpe. Šių dienų valdovai, pasiilgę ramybės, tikisi tvirta ranka taiką išlaikyti. Beieškodami vis galingesnių ir pranašesnių ginklų, stengiasi būti stipresniais už savo priešą. Bet tai netikras kelias į taiką. Tautų sąjunga bandė išlaikyti taiką tarptautine teise ir atitinkamu teismu. Tikėjosi, kad teisė kovoje už taiką nuginkluos nesantaikos mėgėjus ir kurstytojus. Vos praėjus apie 20 metų, pasirodė, kad teisė nors ir reikšminga, bet apribota jėga. Tikra taika turi būti lyg sėkla, sėjama į paruoštą dirvą. Tai nėra vien geros ir stiprios orga-

nizacijos reikalas. Ne taikos sutartys, įstatymai, frontai, ginklai užtikrina taiką, bet vien tik taiką mylintis žmogus. Kol kas žmonės naudodamiesi įstatymais, teismais, ginkluota kariuomene, jaučiasi stipresni ir saugesni nuo pikto galybės ir pasaulio atsilikimo. Viešpats pasigenda žmonių, kurie ne tik taikos pasiūlymą arba mintį kitiems perša, bet patys tai įgyvendina. Kas gi išdrįstų šiandien pirmutinis tuo keliu eiti, nežinodamas apie tai, ko jo priešas griebsis. Ar tai nebūtų lygu savižudystei? Ar ne vietoje čia Viešpaties perspėjimas: "Saugokitės vilkų avies kailyje, kurie tykoja jus praryti". Tik vienas, Pirmasis ir Paskutinis šiuo keliu ėjo ir čia sutiko pasaulio ir pragaro galias, kurios ant Jo savo pyktį išliejo.

Golgotos kryžius simbolizuoja pasaulio taiką. Viešpats tebelaukia "taikos" žmogaus. Ten Golgotoje Viešpats pasėjo taikos sėklą, kurios žmonės laukia išdygstant, kuri neštų išganymą, kaip Viešpats yra taręs: "Ramybę aš jums palieku, savo ramybę aš jums duodu. Ne kaip pasaulis duoda, aš jums duodu. Tenenusigąsta jūsų širdis ir tenenusimena". Jon. 14, 27. Filosofas Emanuėlis Kantas, rašydamas apie pasaulio taiką, prisipažino: "Tokios taikos tik tuomet sulauktumėme, kada mūsų planeta virs kapinynu, nes žmogaus prigimtis yra daugiau "karas", "kova", negu "taika". Taika tarp žmonių, gyvenančių greta, nėra naturalus stovis (status naturalis), bet yra karo stovis. Taikos sąvoka yra daugiau proto padarinys, o ne gyvenime užtinkama tikrovė".

Graikų filosofo Heraklito pasakymas kolkas dar pasitvirtina, kad karas yra visų dalykų tėvas ir valdytojas. Kovoje išsivystė žmonija ne tik politiniai, bet ir dvasiniai. Gyvenimo prasmė randama kovoje, jos laimėjimuose ir pralaimėjimuose tarp dvasinių ir materialinių jėgų, tarp žmonių idealų ir pasaulėžiūrų.

Tad būkime ištikimi ir kovokime gerą gyvenimo kovą, neprarasdami vilties. Pavergtųjų tautų išlaisvinimo kovos našta gera dalimi gula ant laisvėje gyvenančiųjų ir jų veiksmų.

Vaizdas, kurį mėgo P. Jakubėnas — Biržų ežeras, žvelgiant nuo klebonijos pro žilvičius.

THE SECRETARY OF STATE — LAIŠKAS

COPY

THE SECRETARY OF STATE
Washington

February 8, 1963

Dear Mr. Chargé d'Affaires:

Permit me to convey, in the name of the Government and people of the United States, the warm regard of this country for the Lithuanian nation on the occasion of its forty - fifth anniversary of independent statehood. Americans remain strongly convinced that your people, like all other nations, are entitled to freedom and national self - determination. For this reason our Government continues not to recognize the forced incorporation of Lithuania in the Soviet Union. We are confident that the proven devotion of Lithuanians to liberty and justice, with which many of them have enriched our own shores, will serve their nation well in its efforts to achieve the eventual restoration of its rights.

Sincerely yours,

(S.) Dean Rusk
Dean Rusk

Mr. Joseph Kajeckas,
Chargé d'Affaires ad interim
of Lithuania.

MENAS LAIKO DVASIOJE

Kiekvienas laikas - gadynė turi savo dvasią, sukurtą vado - vaujančių, žmonių, išaugusių iš turimų visuotinių sąlygų, o šitoji laiko dvasia formuoja kitų žmonių, tiksliau masės, galvoseną ir jos veikimo būdą. Todėl ir menas, kaip žmogaus dvasios ir jo turimos medžiagos kūdikis, buvo, yra ir bus kiekvienos gadynės atspindžiu. Žinodami kiekvienos gadynės dvasines žmogaus nuotaikas, lengvai galime suprasti, kodėl tada buvo kuriamas toks, o ne kitoks menas; ir priešingai, - turėdami didelį meno kūrinių palikimą iš praeities, jį bestudijuodami, galime išsiaiškinti to laiko žmogaus polėkius ir jo sugebėjimus apvaldyti turimas medžiagas. Senovės egiptiečiai sugebėjo kilnoti didelius ir sunkius uolų gabalus ir išreikšti juose savo idealą: ramybės ir pastovumo ilgesį, kurį jie per amžius matė apie juos egzistuojančioje gamtoje ir jos kontrastą, - greit besikeičiančią ir išnykstančią gyvybę.

Mažosios Azijos gyventojai, neturėdami akmens nei uolų, buvo priversti išrasti savitą statybinę formą - skliautą (arką), kad bevartodami silpną medžiagą - plytą, galėtų pasistatyti didelius, nors laikinus, pastatus.

Graikai savo kultūros žydėjimo gadynėje (VI, V ir IV a. prieš Kr.) siekė tobulumo ir

Skulptorius J. Dągys, Toronto, „Mūsų Sparnų“ žurnalo straipsnių konkurso premijų fondui davęs dvi dovanas: skulptūrą ir paveikslą.

grožio idealo. Jie savo dievus ir deives įsivaizdavo, kaip tobuliausius ir gražiausius asmenis; tokius ir stengėsi atvaizduoti meno statulose, ir tas jiems pilnai pasisekė. Šiai didingai jų filosofijai ir religijai blunkant, vėlyvesniais laikais sumenkėjo ir to žmogaus kūrybinė dvasia. Jis tesugebėjo padaryti tik tai niekniekius ir, pagaliau, visai pasitraukti iš kūrybinio lauko.

Apie keletą amžių prieš Kr. ir tiek pat po Jo gimimo triumfą romėnai, užkariaudami ir valdydami tolimus kraštus, paliko stropiai išdirbtus teisės nuostatus ir tvirtus kelius bei tiltus patogiam karių judėjimui į imperijos periferijas. Pačioje Romoje tie viešpačiai statė didelius teatrus, sporto aikštes,

patogias ir liuksusines maudykles.

Atėjusi krikščionybė atnešė kitas nuotaikas ir buvusioms kultūroms priešingą dvasią. Jos žmogus gera valia pasidavė asketizmui ir laukė stebuklingų pasikeitimų žemėje. Mene jis nepaisė išorinio grožio, todėl jis primityvus ir slegiantis. Sunkūs ir besiglaudžia prie žemės buvo ir šio, t. y. romaniškojo stiliaus pastatai. Pagaliau žmogui atsibodo šis Dieviškosios Karalystės žemėje laukimas. Po dešimties amžių jis nukreipė savo žvilgsnius į dangų ir jo dvasia pradėjo veržtis kur tai aukščiau. Kartu su ja į aukštį veržėsi ir lengvi, vertikalių linijų pastatai, o juos puošė lieknos, žemiškojo kūno neslegiančios, figūros. Tai yra XII - XIV amžiaus šiaurinės Europos stilius, pats gražiausias bažnyčių statybai, bet vėliau italų pavadintas Gotų stilium, kas reiškia - barbarų. Jį seka Renesansas, reiškia atgimimas. Dalimi klasinio graikų meno atgimimas, dalimi žmogaus dvasios atgimimas ir vertinimas, aukštinimas, jei ne garbinimas, paties savęs. Todėl mene žmogus vaizduojamas sveikas, gražus ir gana laimingas. Ypač dabar pražysta kilnus žmogaus portretas.

XVII - XVIII a. Europoje išky-la lėbaujanti aristokratija su viskam diktuojančia valia. Kaip liaudis turi paklusti jai, taip architekto ar dailininko valiai paklusta jų vartojamos medžiagos.

Kaip salionų ponios rodo savo kaprizus ir priepuolius, taip dailininko figūros ir jų sunkios draperijos, lyg vėjų blaškomos, neramios, puola kur reikia ir kur nereikia. Šis Baroko, t. y. lauzymo stilius buvo labai puošnus, bet dabar laikomas pačiu menkiausiu stiliumi mene.

Po šių gadynių Europoje pradeda reikštis neramumai, revoliucijos, lūžiai, aristokratijos puolimas, paprastojo žmogaus kilimas; pabunda individualizmas, susmulkėjimas ir susiskaldymas į įvairias galvosenas. Šis laikotarpis, kaip neturįs vieningos vyraujančios dvasios, taip pat nesugebėjo sukurti sau charakteringo stiliaus. Ligi pat XX a. buvo tenkinamasi pamėgdžijant praeitų laikų stilius.

Pagaliau priartėjame prie modernių laikų. Šis žodis visų ir visur girdimas ir jo pasireiškimai mene visiems žinomi. Aš tenoriu paaiškinti, kad jis pradėjo reikštis ne dėl dailininkų savavališko išdykavimo, bet dėl šiais laikais pasikeitusių sąlygų. Išbujojus spaustuvėms ir fotografijos aparatams, o ypač ištobulėjus jų spalvotų paveikslų gamybai, iš dailininko tapo atimtas švelnių portretų piešimas, dingo reikalas perkopijuoti senų meistrų visuomenės mėgiamus darbus, nes aparatai tai pradėjo padaryti greitai, pigiai ir gerai. Dailininkas tapo priverstas daryti tai ir taip, kaip mašinos bei aparatai negali padaryti. Čia radosi reikalas kiek

J. Dagio skulptūra „Mano gyvenimas buvo ilgas“. Šis kūrinys buvo pavogtas iš meno galerijos, apie tai rašė Kanados ir J. A. V. plačioji spauda. Po kurio laiko ši garsioji skulptūra buvo surasta.

*Skulptoriaus J. Dagio kūrinys: Kristaus pas-
kutinioji naktis, prieš mirsiant ant kryžiaus
(Mato 26, 30-45, Morkaus 14, 26-41, Luko
22, 39-46, Jono 18, 1-2).*

vienam būti kiek galima originalesniu. Besistengdami tokiais būti, jie veržėsi į keistumą ir sensacijas, pilnai pateisindami šūkį: "Nors ir nežmoniška, bile kitoniška". Kuo darbas sensaciškesnis, tuo geresnis (jų manymu). O meno kritikai ir galerijų vedėjai, nenorėdami pasirodyti nieko neišmaną ir atsilikę nuo laiko dvasios, pasileido tą visą aukštai vertinti ir su išskėstomis rankomis priimti. Todėl nieko nuostabaus, kad į meno parodas tapo tempiami tokie daiktai, kurių vieta šiukšlyne. Ir visa tai yra pasekmės neribotos laisvės. Laisvė yra gera tik didelės dvasios žmonėms, kurie moka patys save kontroliuoti ir atskirti blogį nuo gėrio, o menkoms asmenybėms laisvė atveria duris į nusikaltimą, moralinį ar kriminalinį. Yra buvę dvasinio pakilimo ir dvasinio puolimo gadynių. Mums patinka ar ne, bet mes dabar gyvename dvasinio puolimo gadynėje. Mūsų laikų žmogus yra praradęs nusikaltimo pajautimą. Dabar žmonės žudomi, tremiami į vergijas, per akis meluojama, meno šventyklose demonstruojama šiukšlynų dalykai ir tuomi didžiujamasi. Panašių laikotarpių yra buvę ir praeityje, kada žmogus darė gėdingus darbus ir dėl to nesigėdino.

Kai kurie mūsų ir kitų tautų mokslinčiai, net ir su daktarų titulais, lyg ir jaučia šį moralinį nusikaltimą, tai to pateisinimui sako: kiekvienas yra savo

laiko kūdikis, arba - iš savo gaidynės nepabėgsi, nors ir kaip norėtum. Taip, taip yra, ir nepabėgsi, bet turi būti gėda tuo didžiutis ir nusikaltimams gera valia pasiduoti, to laiko purvo nešamam būti. Dvasia didelis žmogus žino, kur jis yra ir kaip privalo laikytis, o menkasis težiūri, kaip linksniau pagyventi, nors ir per lavonus besiritant, ar savo garbe spekuliuojant.

Didelis šios gaidynės nesusi-pratimas yra bedaiktinio ar abstraktinio meno sugretinimas, ar net aukščiau pastatymas už vaizduojamąjį - didįjį meną. Jo garsinimas, kaip dabar išrasto (prieš 50 m.), yra tikra nesąmonė. Abstraktas yra tiek senas, kaip senas yra žmogus. Kai priešistorinis žmogus pradėjo brūkšniuokus ar kokius ženklukus skaptuoti ant savo įrankių, jis pradėjo dirbti abstraktą. Abstraktas yra dekoratyvinis (ne aukštasis) menas; ir kaip toksai jis visada ėjo su žmogumi kartu. Ar buvo spalvinamos seniausiais laikais glazuruotos plytos, ar polituruojami indai, ar marginami audiniai - kilimai, užuolaidos, rūbai, įvairūs sienų popieriai, margaspalviai XIX a. knygų viršeliai, ar įvairiais dažais ar brūkšniais numargintos ar beždžionės nutaškytos ir įrėmintos drobės, pavadintos dvidešimtojo amžiaus žmogaus dvasinės kūrybos šedevrais, - esmėje yra tas pats dekoratyvinis menas, kuris amžiais buvo dirbamas (ne kuriamas) amatininkų. Jo dabartinis technikos patobu-

linimas nereiškia išradimo kaip ir dabar ištobulintas greitai besisukęs mašinos ratas yra išrastas praamžių laikais. Todėl ne abstraktinis daiktų ir plėmų dekoravimas turi būti koneveikiamas, bet tas žmogus, kuris jį ir ne jam skirtą vietą tempia ir juo spekuliuoja. Juk ne bezdžionė būtų kalta, jei kas ją žmogaus rūbais apvilkęs įvestų į kambary ir žmogumi vadintų. Tas gyvulėlis vis vien liks tuo pačiu, nežiūrint kur jį patalpintum, ar kaip bepavadintum.

Daug kur tenka supykti ar nusiminti, matant šių laikų žmogaus dvasinį puolimą, bet labiausiai aš supykau, kai prieš porą metų kai kurios galvos apkaltino niekuo nekaltą dail. K. M. Čiurlionį buvus abstraktistu. Pa-

galvojau, ir kuo gi šis žmogus nusikalto, kad dabar vietoj pagerbti, pradėjo jį taip niekinti? Čiurlionio kūryboje daugiausia buvo universalinės idejos, persunktos mistika ir filosofija ir įkūnytos į primityvią formą. Pas jį tėra tik vienas abstraktinis paveikslas, kur jis vaizdavo pasaulio tvėrimą ir iliustravo Biblijos posakį: ant žemės buvo tuščia ir pusčia. Juk kitaip šio apibūdinimo ir neatvaizduosi, kaip miglotu rutuliu. Tas vaizdas jo nenustumia į nusikaltėlių suolą! Jį geriau tinka vadinti iliustruojančiu dailininku, nes kūrė serijas vaizdų, kol išreiškė savo idejas, bet jokių būdu ne abstraktistu, nes kiekvienas jo paveikslas susideda iš žmogui žinomų gamtos formų, nors kartais spalvų pilkumoje sunkiai išžiūrimų.

EMANUELIO KANTO KILMĖS KLAUSIMU

M. E. Nauburas

Albertinos universiteto didysis filosofas Emanuelis Kantas gimė 1724. IV. 22 Karaliaučiuje. Ten jis augo, studijavo ir profesoriavo - mirė 1804. II. 12 d. Jis, vienas iš pačių didžiausių naujųjų amžių filosofų, per 40 metų mokslinės veiklos sukūrė naują filosofijos sampratą, kurių įtakoje baigėsi vadinamas šviečiamasis amžius, savąja pažinimo kritika pradėjo naują dvasinę epochą. "Jo poveikiai liko gyvi ir tolimesnėje filoso-

fijos plėtotėje, nes Kanto sistemoje sutelktos įvairios pagrindinės filosofijos tendencijos. Jo sukurtas estetinis formalizmas visiems laikams bus vienu iš estetikos pagrindų" (Dr. Girnius). Kanto filosofija veda prie tikslaus galvojimo, tuo ji paskatino vakarų kultūros greitesnį išsivystymą. Šiandien jo veikalai studijuojami net ir Azijos tautų universitetuose. Pilnai jo reikšmės trumpame straipsnyje neįmanoma duoti.

Emanuelis Kantas 1724—1804, vienas iš pačių didžiausių naujųjų amžių filosofų pasaulyje. Portretą piešė dail. Doeblė.

Jo laikais Karaliaučiuje ir Rytprūsių šiaurėje gyventojus sudarė vokiečiai ir prūsai-lietuviai. Kokios gi kilmės buvo E. Kantas? Mokslininkai ilgai nagrinėjo šį klausimą. Kadangi pavardė primena kai kurių lietuviškų asmenvardžių sutrumpintą formą, dėmesys atkreiptas ir iš lietuvių pusės. Jau 1915 m. J. Gabrys tuo klausimu pasisakė, kildindamas K. pavardę iš lietuviškojo "kantrus". (Pro Lithuania, Paris, 1915). 1922 Kauno universitetas skelbė net konkursą išaiškinti šio žymaus filosofo kilmę. Šis darbas nedavė norimų vaisių, nes nebuvo gauta pakankamai įrodomosios medžiagos. Todėl ir iki paskutinių laikų liko vyraujanti nuomonė, kad E. Kantas yra kilęs iš škotų.

Turint iš jo tėvų pusės tik labai mažai dokumentų, pasiremta vienu, paties filosofo ra-

šytu, laišku Švedijos vyskupui Lindblomui. Ten K. pažymi, kad jo senelis gyvenęs Tilžėje (in der preussisch - litauischen Stadt Tilsit); buvęs škotų kilmės, kurie tuo laiku dėl jam nežinomų priežasčių būriais emigravę į Švediją bei į Prūsiją, kur jie daugiausia įsikūrę Klaipėdos apylinkėje. Tai įrodo ten užsilikę vardai, k. a. Simpson, Douglas, Hamilton ir daugelis kitų. Toks jo pareiškimas suprantamas, nes Kantų šeimos nariai jau nuo prosenelio laikų turėdavo reikalų su škotų kilmės pirkliais. Buvo net susigiminiavę su škotais: filosofo du svainiai, du dėdės, krikštatėviai buvo škotai.

Tačiau iš tokio pareiškimo matome, kad jo "kilmės žinojimas buvo tik labai paviršutinis. Jis visiškai nebojo gyvosios šeimos tradicijos, o nurodymas į škotų šeimas yra tų laikų tipiška akademinė kombinacija. Jeigu jis būtų apie savo kilmę gerai žinojęs, nurodymai į škotų vardus nebūtų buvę reikalingi" (Mortensen). Ir tikrai, laiške paminėtiems tvirtinimams niekur nėra dokumentinių įrodymų. Priešingai, archyvinė medžiaga Kanto kilmės klausimu parodo visai ką kitą.

Dabar jau pakankamai paaiškėjo, kad filosofo senelis Ansas (Hans Kant) gyveno Klaipėdoje. Tų laikų Tilžės gyventojų sąrašuose pavardės Kant visiškai nėra, tačiau Klaipėdos 17-ojo šimtmečio pabaigos bei 18

-ojo šimtm. pradžios sąrašuose jis minimas keletą kartų. Ten dar pažymėta, kad jis buvo garbingas pilietis, gavęs balniaus amatininko privilegijas, turėjęs dvejus namus ir kurį laiką dvarelį arti miesto. Taigi, Ansas K., įsigijęs balniaus amato pažymėjimą kitur, po įvairių kelionių ir darboviečių aplankymo (Gesellenwanderschaft), apie 1675 apsigyveno Klaipėdoje ir ten liko iki jo mirties 1715 m. Klaipėdos liuteronų parapijos knygos rodo, jog Ansas K., jo žmona Anna, gim. Resch, ir vaikai priklauso liuteronų Bažnyčiai. Jau ir toks faktas liudija, kad jis negalėjo būti škotas, nes visi Klaipėdon atvykę škotai be išimties priklausė reformatų Bažnyčiai. Vėliau atrastu jo tėvo turtų pasidalinimo aktu įrodyta, kad jis buvo sūnus aludininko Richard Kant, kuris 17-ojo šimtm. viduryje gyveno Rusnėje, o vėliau Šilutėje.

Šitas Richard Kant, filosofo prosenelis, šeimos kilmės nagrinėjimui ypatingai svarbus. Kadangi jis prekybininkas, buvo manoma, kad jis gali būti škotų kilmės. Tuo metu į kraštą atvykę škotai daugiausia versdavosi prekyba. Praturtėję jie priklausė gyventojų tarpe pakilesniam luomui. Todėl yra suprantamas kai kurių palinkimas save kildinti iš škotų. Pirmiausia prosenelį Richard K. aptinkame Rusnės amatininkų sąrašuose. Matyti, jis ver-

tėsi ne tik balniaus darbu, bet buvo išsinuomavęs ir aludę, nes pagal mokesčių sąrašus nuo 1643-1650 mokėjo mokesčius (nuomą). Kiek vėliau jis vedė turtingą našlę Dorothea Liedert ir paveldėjo iš jos tėvo Šilutės bei Verdainės privilegijuotas aludes-karčiamas. Tais laikais tokiose aludėse buvo pardavinėjami ne tik gėrimai, čia buvo kartu ir subvimo centrai bei vietos produktų prekybos, bei apyvartos vietos. Tuomi Richardas K., lyg ir urmo prekiautojas, buvo pakilęs iš apylinkės neturtinųjų žmonių masės. Tačiau kai jo žmona 1665 staiga mirė, jis žymią dalį turtų turėjo atiduoti paveldėtojams iš žmonos pusės.

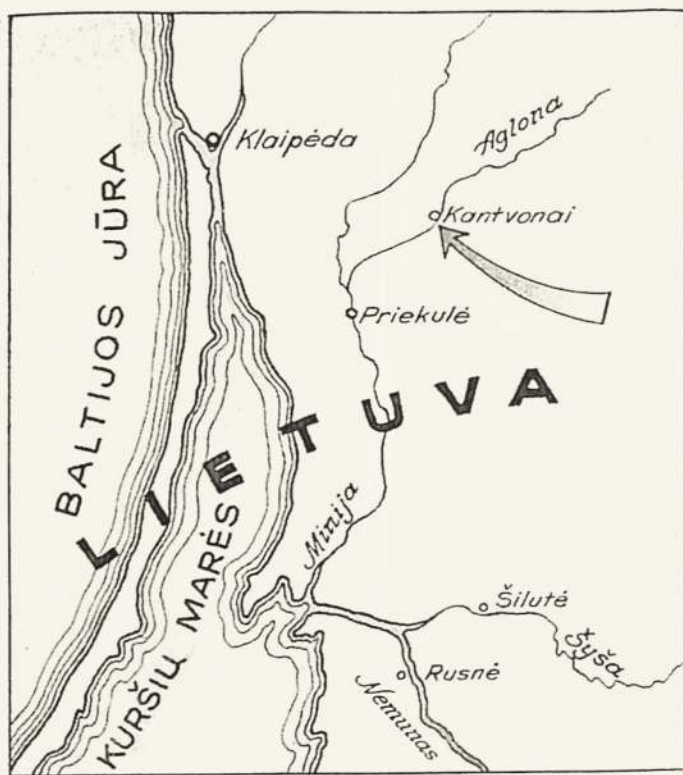
Mums labai svarbus tam tikslui padarytas iš 1665 m. pasidalinimo aktas (Schuld- und Teilungsvertrag). Derybose dalyvavo Viešvilės kunigas Eisenblaetter, kaip žmonos giminių atstovas. Nuostabu, kad darant sutartį, reikėjo kviesti vertėją iš Klaipėdos (Tolken aus Muemmel). Kunigas tikrai mokėjo pakankamai vokiškai bei lietuviškai. Taigi vertėjas galėjo būti reikalingas tik Rich. Kantui. Be abejo, jis, kaip aludininkas ir pirklys, mokėjo ir vokiškai, galėjo kasdieniniais reikalais susikalbėti. Tačiau darant sutartį bei turtų dalybės dokumentus, kur smulkmeniškai ir tiksliai išdėstyta įvairios prievolės - tai iki pasirašy-

mo bei priesaikos, visgi vertėjas buvo reikalingas. Toks R. Kanto silpnas vokiečių kalbos mokėjimas aiškiai nurodo, kad jo šeimos kilmės tenka ieškoti ne škotų ir ne vokiečių tarpe, o vietinėje lietuvių bei kuršių bendruomenėje: šeima vietinės kilmės.

Mokslininkų dar ilgą laiką ieškota įrodymų davinių, iš kur Richardas K. atsirado Rusnėje. Kai kurie tyrinėtojai, k. a. Mortensen, E. Grigoleit bandė surasti asmenvardžių su šaknimi "Kant". Ieškojo visame Rytrūsių ir net Latvijos plote. Nors ir buvo aptikta keletas tokių pavardžių, tačiau pasirodė, kad tie žmonės neturėjo jokių ryšių su filosofo Kanto šeima. Mat, čia tyrinėtojų aplenkta proga panagrinėti lietuviškų asmenvardžių bei vietovardžių lobyną. Mums ta pavardė artima. Mes žinome asmenvardžius: Kantrimas, Kantvilas, Gedkantas, Kantvydas, arba vietovardžius - Kantvoniai, Kantaučiai, arba ir senovės kunigaikščius: Kantributas (1219 pasirašė sutartį su Volynija), Kantigirdas (Jotvingių vadas apie 1285) ir t. t.

Klaipėdos archyve surasta senelio Anso Kanto antrųjų vedybų metrika tyrinėjimui daug padėjo. Išrašyta ji 1698. VIII. 28, kur ir pažymėta "aussm Prekolschene eingewandert". Berods, tai nepasako, iš kur jis atkeliavęs, bet pagal tų laikų išsireiškimo būdą, reiškė, iš kur jis yra kilęs. Čia aiškėja, kad jo tėvas

Richardas K., prieš išvykimą į Rusnę, rodos ir prieš persikeliančiant į Šilutę, gyveno Priekulės parapijoje, kur ir gimė sūnus Ansas. Priekulės parapijos sąrašuose (1713) randame pastabą: "Kantwains ein alter Wirt aus Kantwainen". Tuomi ir visas dėmesys nukreiptas į Kantvonų kaimo praeitį.

Kantvonų kaimas — Kantų giminės tėviškė. Žemėlapis piešė dail. R. D. Colley.

Kantvonai, vok. Kantweinen, yra mažas kaimas 5 km į šiaurės rytus nuo Priekulės, Aglonos upelio krante. 1939 ten buvo 260 gyventojų. Dabartinė vardo lytis Kantvonai yra atsiradusi iš senovės tarmės Kantvana, kuri savo ruožtu išriedėjo iš Kantvainai (dr. Salys).

Pagal Klaipėdos ordino komitūro gyventojų sąrašus, apie 1515 ten gyveno ūkininkas arba viensėdis Kantwain. Viensėdija

tuo metu dar priklausė Aglonė-
nų didkaimiui (Grossgemeinde),
(Ordino Brief-Archiv, undatier-
te Stütcke Nr. 89). Be abejo, ta
registruota viensėdija bus įkur-
ta jau žymiai anksčiau. Kiek vė-
liau iš tos viensėdijos išaugo
atskiras kaimas, kuriam vardą
davė Kantvainiai, kurie šimt-
mečius dar čia gyveno ir kai-
mo bendruomenėje ėjo įvairias
viešas pareigas. Klaipėdos ar-
chyve jie minimi tokiais pava-
dinimais:

1515 Kantwain, 1539-40 Kant-
wagen, 1554 Kantwaggen, 1590
Kantwagger, 1591 Kandtwagger,
1609 ir 1620 Kant Wagger. Čia
matyti: pavardės antroji dalis
paversta į waggen, wagen, wag-
ger ir pan. Atrodo, tuo norėta
nurodyti titulą arba užimamą
vietą viešumoje, nes jų eita se-
niūnų, vertėjo bei miškų prižiū-
rėtojų pareigos. Vėliau, kai jau
įsigalėjo pareigūnų užvardiji-
mai vok. kalba, grįžta prie ori-
ginalios pavardės formos. 1650
jau rašoma Kandtweynen, Kandt
Waynen, o 1785 Kandwoynen.
Kantvonų kaimo įsikūrimo ma-
tome pavyzdį gilios senovės
santvarkos, kada į sodybą pir-
moje eilėje burdavosi giminės.
Tokių genčių (Sippensiedlung)
seniausias - seniūnas - duoda-
vo sodybai vardą, jo pasekėjai
likdavo tos bendruomenės vado-
vaujamoje vietoje.

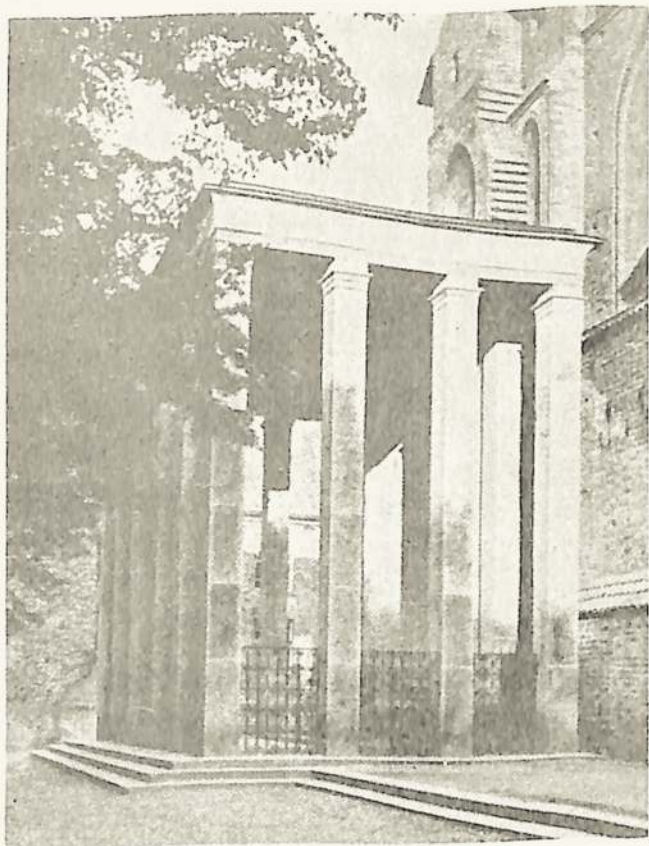
Remiantis panaudotų doku-
mentų įrodymais, jau netenka
abejoti: didžiojo filosofo ainiai
iš tėvo pusės ilgus amžius va-

dinosi Kantvainiais ir buvo
žemdirbiai. Tik prosenėlis Ri-
chard Kant 17 a. pradžioje iš-
vyko iš tėviškės, kur nors pasi-
mokė amato, gyveno Rusnėje,
vėliau Šilutėje. Kai tuomet ofi-
cialiai pavardė buvo užrašoma
sutrumpinta forma, nors ir ne-
vienodai, tai Rich. K. irgi
sutrumpino savo pavardę, o
greičiausiai prisiėmė ir kitą
vardą, nes Richard tikrai nebu-
vo įprasta kantvoniškių tarpe.
Tokie pakeitimai padėjo išlipti
iš tų dienų žemdirbių pilkumos
ir pasiekti pakilesnį socialinį
gyvenimą. Su Rich. K. prasidėjo
mišrios vedybos ir šeima pra-
dėjo vokietėti. Ketvirtoje gene-
racijoje jau išaugo Emanuelis
Kantas.

Mėginta susekti, kokios kraujo
priemaišos veikė patį filosofą.
Kantvainių šeima kaime visą
laiką, be abejo, liko grynai lie-
tuviško kraujo. Prosenėlis Rich.
K. vedė vokiетę Dorothea Lie-
dert. Tai jų sūnus Ansas (Hans
Kant) buvo jau pusiau lietuviš-
kos ir pusiau vokiškos kilmės.
Anso žmona Anna, gim. Rensch
buvo kuršė. Jų sūnus Georg K.
(filosofo tėvas) turėjo aiškia
lietuvių-kuršių kraujo persva-
rą. Vienok jis vedė Anną Regi-
ną Reuter, kuri buvo vokiетė, ta-
čiau, atrodo, su lietuviško krau-
jo priemaiša, nes filosofo pro-
senelė iš motinos pusės buvo
gimusi Milkė. Kai kurie Milkės
šeimos nariai pasižymėjo lie-
tuvių rašytojų tarpe. Visų tokių
kilmės davinių išvadoje galima

spręsti, kad pas filosofą kraujo mišinio santykis buvo pusiau vokiškas, o kita pusė, su maža persvara, lietuviškai-kuršiško kraujo. Žinoma, šis santykio nustatymas gali būti tik apytikris. Pagaliau, tai nėra esminis dalykas. Tokio genijaus išsivystyme veikia įvairios aplinkybės: dvasinis iš tėvų paveldėjimas, socialinė padėtis, praktiškos galimybės, o labiausiai - gamtos didžioji dovana - nepaprastas gabumas. Ypatingi sugebėjimai priskaitytini jau proseneliui Rich. K., kuris pirmas pralaužė tų laikų luomų sustingimą, - pakilo į pirklių luomą. Senelis Ansas K. Klaipėdoje irgi pasiekė žymų pakilimą. Apie tėvą Georg K. žinome, kad jis vertėsi balniaus amatu. Kadangi jis Karaliaučiuje įsigijo tą privilegiją, kaip nepilnakraujis vokiečių, visgi sugebėjo parodyti atitinkamų gabumų bent savo srityje.

Naujai atidengtoje dokumentų šviesoje dabar jau galima tvirtinti, kad šitas vienas pasaulio didžiausių filosofų, savo pavardės kilme, savo tėvų bei protėvių gyvenamąją vietą ir tų laikų aplinkybėmis, o ypač savo šiltu prielankumu lietuvių kalbai, priskaitytinas prie Karaliaučiaus universiteto lietuvių kilmės kultūrininkų, kurių veikla prasidėjo Rapolionio, Kulviečio laikais, ypatingai pagyvėjo Mažvydo bei jo sekėjų darbais ir tęsėsi per šimtmečius, kol tik egzistavo Albertinos universitetas Karaliaučiuje. Į tą eilę

Čia, Karaliaučiuje prie bažnyčios, ilsisi filosofas Emanuelis Kantas.

tenka priskaityti ir tokias įžomybes, kaip prof. L. Rėžą, Fr. Kuršaitį, J. Gerulį ir kitus.

E. Kantas, berods, nekėlė savo lietuviškos kilmės tautinio renesanso prasme, kaip ir kiti to nedarė. Jo lietuviškumas reiškiasi ypatingai jo asmens ypatybių bruožais. Jis buvo šiurkštaus būdo, savyje užsida- ręs ir nepaprastai neapkentė bet kokios tironijos, net mados. Taip iš jo sąmonės reiškiasi protėvių bei jų visuomenės pergyvento vargo atspindžiai. Jo kilmės ir aplinkos gyventojai, pavergti ir kęsdami nuolatinę baudžiavos naštą, neturėdami šviesesnės ateities vilčių, didžiąja dalimi buvo išugdę tokias būdo ypatybes. Pasidare apatiški, jie būtų turėję patekti despe-

racijon, jeigu įgimtas stiprus noras gyventi nebūtų sukėlęs naujo pasiryžimo, iš kurio išaugo stipri jėga ir energija, kuri reikėsi šiurkštumu ir palinkimu užsidaryti savyje. Visa ta šimtmečių patirtis atsispindėjo lietuvio-prūso charakterio savybėse. Taigi kategoriškasis imperatyvas turėjo savo pagrindus pačiame gyvenime, kada Kantas pradėjo jį vystyti protavimo keliu ir filosofiskai jį sisteminti. Šita jo mokslo išdava yra kilusi iš jo sąmonės; iš protėvių paveldėtas gyvenimo patyrimas. Gyvas gilios praeities pasaulio nujautimas reiškiasi

ir jo pasisakymu: "Yra du dalykai, kurie sukelia manyje nusistebėjimą ir pagarbą - žvaigždėtas dangus virš manęs ir krūtinės labirintas manyje". Čia jis artimas protėvių prieš-krikščioniškųjų prūsų-lietuvių laikų tikybiniam pajautimui.

Jo prielankumas lietuviams, kaip matome, rišasi su jo būtybės esme ir buvo giliai pagrįstas. Pastudijuokime tik tą prakalbą, kurią jis parašė G. Mielkės lietuviškai gramatikai ir žodynui. Jau pats faktas, kad jis ją parašė ir jos toks svarbus turinys rodo, kad E. Kantas buvo artimuose santykiuose su tų laikų lietuviškosios literatūros autoriais Maž. Lietuvoje.

Prakalba tiesiog pavadinta: "Vieno bičiulio prierašas". Tame prieraše, tarp kitko, jis rašo: "Lietuvių kalbos grožybės

ir jos būdingi savitumai yra pakankama priežastis, dėl kurios ta kalba turėtų būti išlaikoma ir naudojama tiek mokyklose, tiek bažnyčiose. Kalbėdamas apie lietuvių tautą, aš turiu pridėti, kad jie yra labiau persisunkę asmeniniu kilnumu, negu jų artimieji kaimynai. Lietuviai visuomet kalbės su savo vyresniaisiais, kaip su sau lygiais, nuoširdžiai ir paprastai. Jų vyresnieji nedrįsta jų peikti ir mielai jiems paspaudžia ranką, nes lietuviai niekad savo pareigos neapleidžia. Jų elgsena, pilna savigarbos, yra geriausias jų lojalumo laidas ir neturi nieko bendro su kaimynų elgsena, kurie yra išdidūs ir perdeda. Nors jau ir to užtektų išlaikyti tautą viendėl tokių gerų savybių, reikia dar pastebėti, kad dabar ji suspausta mažame plote, apsupta ir beveik nuo kitų rasių izoliuota. Lietuvių kalbos senumas ir svarumas turi didelės reikšmės lingvistiniams mokslams ir ypač senovės istorijai, norinčiai išaiškinti rasių judėjimą. Tai dar kita priežastis, dėl kurios šita tauta ir jos kalba turi būti išlaikytos".

Čia jis aiškiai pasisako prieš valdžios sferose, o ir pačiame universitete, daromas pastangas būtinai germanizuoti tautines mažumas ordino užkariautame Rytprūsių plote. Emanuelio Kanto dvasinis pajėgumas stovi virš tokių tendencijų, stato gaires žmonijai ir tautų sugyvenimui per šimtmečius.

INVOKACIJOS SENATĖ WA-
SHINGTON D. C. TEKSTAS LIE-
TUVIŠKAI, KURI SKAITĖ KUN.
A. JURĖNAS 1963 M. VASARIO
14 D. MŪSŲ NEPRIKLAUSOMY-
BĖS MINĖJIMO PROGA.

Maloniausias Dieve, dar kar-
tą prisimename Lietuvą drauge
aukitomis komunistinio imperi-
alizmo aukomis. Būdami tikro-
sios laisvės vaikai, mes jaučia-
mės įpareigoti dalintis grandi-
nėmis, kurias neša mūsų broliai.

Mus stebina lietuvių tautos
nenugalima laisvės meilė, ypač
tų, kurie pasirinko verčiau mir-
ti, negu tapti raudonais. Tegul
aukščiausia jų gyvybės auka su-
judina sąžinę tų laisvojo pasau-
lio žmonių, kurie lengvabūdiškai
išgyvena savo laisvės ir jas lai-
ko savaime suprantamu dalyku.

Tegul šviesa, kuri šviečia
nuo Kristaus kryžiaus, apšviečia
jų kančių kelius, kai mes paduo-
dami vieni kitiems rankas per
rubežius ir plačias marias, su-
telkdami bendras viltis prieš

bendrą baime, sutartinai mels-
damiesi ir dirbdami naujo ir ge-
resnio pasaulio labui, kuriame
visos tautos, didelės ir mažos
galėtų gyventi kartu meilėje ir
taikoje.

Tegul dar ilgai šviečia mūsų
šalies šventa laisvės šviesa, o
Viešpatie, ne tik mums, bet ir
kitiems kraštams, jų tarpe ir
mūsų tėvynei Lietuvai. Nenurim-
kime, kol visi pavergtieji ir pri-
slėgtieji pajus laisvės šviesą.

Laimink ir vadovauk, Visaga-
lis Dieve, šitiems dideliems vy-
rams, kurie šiame dideliame ga-
lios centre daro sprendimus, for-
muojančius ne vien mūsų tautos
likimą, bet kartu ir daugelio ki-
tų tautų. Tegul galingus, prana-
šiškus balsus čia pakelia vyrai,
turį jautrią širdį, kilnią sielą,
toliaregę viziją, stiprų tikėjimą,
vyrai, - turį nusistatymą ir iš-
mintį, nedarą taikos su pries-
pauda, turį drąsos be kompromi-
so stoti už teisybę ir pasitikti
lemiamos valandos iššaukimą.

To mes meldžiame Kristaus
vardu. Amen.

*Mūsų jaunimas, stovėjęs garbės sargyboje prie vėliavų kun. prof. dr. P. Jakubėno
minėjimo metu: Geruliai, Uznytė ir Totoriai. Foto: R. Švedo.*

Klausimus siųsti E. Geruliui, 6805 S. Campbell Av., Chicago 29, Illinois, U.S.A.

Klausimai ir atsakymai

1. Ar Vatikano susirinkime dalyvauja kas iš reformatų - presbiterijonų?

Vatikano susirinkimo antrosios sesijos stebėtoju - svečiais Stanfordo universiteto prof. dr. Robert McAfee Brown. Jį parinko Pasaulio Presbiterijonų sąjunga, kurios centras Šveicarijoje.

E. G.

2. Popiežiumi būti daug kas norėjo, bet ar yra pasitaikę, kad kas juo būti nenorėjo?

Tiesa, dėl popiežiaus karūnos buvo net kruvinų kovų, daug kas troško užimti popiežiaus sostą. Bet yra pasitaikę ir priešingų atvejų. Pvz. 1288 m. popiežiumi buvo vienbalsiai išrinktas Nicholas IV, tačiau jis nesutiko būti popiežiumi. Tik po antrų rinkimų, kai ir vėl jis buvo išrinktas, nusileido ir popiežiavo nuo 1288 m. iki 1292 m.

E. G.

3. Kurie iš emigrantų Amerikoje yra stropesni pamaldų lankytojai: protestantai, katalikai ar žydai?

1962 m. Illinois universiteto sociologas B. Lazerwitz Amerikos sociologų draugijos 57-ame metiniame susirinkime, remdamasis Michigano u-to 1957 ir 1958 m. tyrimais, paskelbė, kad, palyginus tris kartas (emigrantus, jų vaikus ir anūkus), buvo rasta, jog ir protestantų, ir katalikų pirmoji generacija buvo už savo tėvus stropesnė bažnyčių lankytoja 3%, kai tuo tarpu žydų stropumas nukrito 6%. Antrosios generacijos protestantų stropumas pakilo 6%, katalikų 3%, gi žydų nusmuko 12%.

Tad, remiantis šia informacija, paimta iš katalikų laikraščio "The New World" 1962. IX. 21, matome, jog iš minėtų trijų grupių protestantai yra stropiausi pamaldų lankytojai.

E. G.

KONKURSAS

Straipsnių konkursų PREMIJŲ FONDAS AUGA

Superintendente kun. Stasio Neimano pranešimu, "Mūsų Sparnų" žurnalo straipsnių konkursų premijų fondui aukų priimtė:

Eugenius Gerulis - 50 dol., Čikagos liet. ev. liut. Ziono parapija - 20 dol., metod. kun. Kostas Burbuly - 20 dol., inž. Liūtas Grinius - 15 dol., red. Martynas Nauburas - 10 dol., dr. Eugenia Gurskytė Paužienė - 10 dol., dr. Juozas Šabanas - 10 dol., dr. Juozas Vaitaitis - 10 dol., dr. Povilas Šepetys - 5 dol., inž. Kostas Klybas - 5 dol., doktorantas Julius Slavėnas - 5 dol., Anėlė Motiejūnienė - 5 dol., Hy-patija Yčaitė Petkienė - 5 dol., Čikagos liet. ev. liut. Tėviškės parapijos Moterų draugija - 5 dol. Vytautas Trečiokas, Otava - 2 dol.

Premijų fondui aukojami daiktais: dail. skulpt. Jokūbas Dagys - skulptūrą "Senas galvočius", 100 dol. vertės; inž. Hermanas Povilonis - skulptūrą "Partizanas", 75 dol. vertės; dail. Juozas Mielis - įrėmintas aliejinės tapybos paveikslas "pulk. Jonas Variakojis - Lietuvos vaizdų albumas; kurat. Petras Variakojis - medaus statinaitė; dail. Jokūbas Dagys - įrėmintas paveikslas.

Premijų fondui daiktinės ir piniginės aukos siunčiamos iki 1963 m. spalio 1 d. kun. St. Neimano adresu: 810 Hamlin Av., Evanston, Illinois.

"Mūsų Sparnų" žurnalo vadovybė skelbia du straipsnių konkursus: vieną - Vasario 16 gimnazijos evangelikų mokiniams, kitą - Lietuvių Protestantų Akademikų Sąjungos nariams.

Konkurso dalyviai patys laisvai savo straipsniams pasirenka temas. Straipsnių ilgumas neapribojamas. Pasirašoma slapyvardžiu. Konkurso dalyvis iki 1963 m. spalio mėn. 1 dienos gali prisiųsti vieną arba daugiau straipsnių šiuo antrašu : Eugenius Gerulis, 6805 S. Campbell Av., Chicago 29, Ill., U. S. A.

SKAITYTOJŲ BALSAI

Kun. A. J. "Mūsų Sparnai" visuomet pasirodo gražia forma ir įdomiu turiniu. Dėkui už "Sparnus". Tai geriausiai paruoštas evang. žurnalas. Yra gerų straipsnių.

Dėl konkurso, tai sutinku įeiti į jūrą komisiją. Gerai, kad galima bus įvertinti straipsnius ten, kur kiekvienas gyvename. Labai gera ideja, konkurso straipsniais išjudinti ir paremti Vasario 16 gimnazijos mokinius.

* * *

PAS MUS IR APLINK MUS

Čikagos žinios

Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo šventė buvo paminėta vasario m. 24 d. pamaldomis mūsų bažnyčioje. Tai dienai pritaikintą pamokslą pasakė kun. P. Dilys. Pamaldos bažnyčioje baigtos sugiedant tautos himną. Po pamaldų visi susirinko į parapijos salę, kur buvo tęsiamas šventės minėjimas. Paskaitą skaitė V. Karosas. Minėjimą pa-

Čikagos liet. ev. reformatų sekmadieninės mokyklos tikybos mokytoja Marija Plačienė-Dagytė ir kun. Povilas Dilys su mokiniais 1962 m. Iš k. į d.: Rimas ir Arūnas Dagiai, Algis ir Kęstutis Tatoriai, Dalia Tatorytė, Laimutė Plačaitė, Laima Gerulytė ir Rimas Gerulis.

Foto: Gintaro Plačo

įvairino tai dienai pritaikyta programa sekmadienio mokyklos mokiniai, paruošti mokytojos M. Plačienės. Po paskaitos ir programos dar buvo praleista valandėlė, kita prie gražiai padengtų stalų, pasišnekučiuojant ir pasidalinant mintimis tos dienos temomis. Žvilgsnis sustojo prie superintendente kun. P. Jakubėno paveikslo. Rodos, žvelgia į čia susirinkusius, toks rimtas, kaip visada ir, rodos, sakyte sako: "Ir mes gyvenom iliuzijomis, žadinom ir stiprinom save viltimis, slaptai gabenom iš Prūsų lietuviškas knygas, tikėjom Lietuvą atgausiant nepriklausomybę. Ir atgavo... Tikėkit, nepalūžkit ir jūs. Lietuva ir vėl bus laisva".

M. B.

* * *

Kun. P. Dilys atkalbėjo invokaciją Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjime, suruoštame Alvudo Čikagoje, vasario m. 17 d.

* * *

Mūsų parapijos narių Uznių dukrelė Linda, 7 metų, pateko į didžiulius Čikagos laikraščius, kai tautišku kostiumu apsirendžiusi, buvo nufotografuota su senatorium Paul Douglas per Alt'o suruoštą pagrindinį Lietuvos Nepriklausomybės minėjimą Čikagoje.

* * *

Šiais metais įvykusiame Lietuvos Nepriklausomybės minėjime, kurį suruošė Toronto lietuviai, invokaciją skaitė superintendentas kun. Stasys Neimanas.

* * *

Bendradarbiaujant su visomis lietuvių protestantų Bažnyčiomis USA, evang. reformatų Kolegijos pastangomis, nuo 1963 m. šio krašto kongrese ar senate Washingtone kasmet, Lietuvos nepriklausomybės šventės proga, invokaciją skaitys ir lietuvių protestantų kunigas (ligi šiol tą darydavo vien liet. katalikų kunigas). Šio reikalo sutvarkyme mielai tarpininkavo ALT-o centro Valdyba. Pirmą kartą invokaciją Senate skaitė kun. A. Ju-

rėnas 1963 m. vasario mėn. 14 d. Ši invokacija nuskambėjo ta pačia proga ir į Lietuvą per "Amerikos Balsą". Iš Washingtono D. C. į kun. A. Jurėno mandagumo laišką gautas draugiškai šiltas atsakymas iš U. S. Vice Prezidento.

NAUJASIS ŠVENTOJO RAŠTO VERTIMAS Į LIETUVIŲ KALBĄ

Seniai jau laukta Šventojo Rašto vertimo. To vertimo pirmoji dalis, Naujasis Testamentas su Psalmiais, išleistas Britų Biblijos Draugijos Londone, jau galima įsigyti American Bible Society, 450 Park Ave, New York 22, New York; 310 N. Michigan, Chicago, Illinois ir visoj eilėj lietuvių knygynų. Viso Šventojo Rašto išleidimo galima laukti po 3 - 4 metų. Naująjį Testamentą naujai iš graikų kalbos vertė kun. Algirdas Jurėnas, Harvardo universiteto doktorantas, kuris šiuo metu iš hebrajų kalbos verčia Senojo Testamento dalį. Vertimas atliekamas, bendradarbiaujant visų Amerikos lietuvių evangelikų bažnyčių atstovams dvasininkams.

Naujasis Šventojo Rašto vertimas turi tikslą patarnauti ne tik vien lietuviams protestantams, bet ir apamai visiems lietuviams. Vertimas išleistas gera lietuvių kalba. Juo stengiasi tiksliai išreikšti hebrajų

ir graikų teksto prasmę. Prie vertimo nepridėta jokių komentarų, išskyrus testinių variantų pastabas, kaip kad daroma ir kituose naujuosiuose Šventojo Rašto leidiniuose. Tuo būdu vertimas pasidaro priimtinas visų konfesijų lietuviams, norintiems tiksliau pažinti Šventojo Rašto šaltinių mintį ir dvasią.

Tiesa, tai ne pirmutinis Biblijos vertimas į lietuvių kalbą. Prieš kelis šimtus metų evangelikai kunigai, pasinaudodami prof. Jono Bretkūno vertimu, padarė Šventąjį Raštą prieinamą lietuviams. Šventasis Raštas lietuvių kalba buvo išleistas daug kartų; jo laidos daug kartų buvo taisomos. Savo laiku šitos laidos atliko savo uždavinį. Iš tų laidų pasisemta daug dvasinės stiprybės. Bet kaip vystosi ir kinta kiekviena gyva kalba, taip kinta ir lietuvių kalba. Šventojo Rašto vertimo tikslas yra patį vertimą taip paruošti, kad jį galėtų suprasti kuo didžiausias skaitytojų skaičius.

Lietuviai katalikai irgi yra nuveikę didelį darbą Šventojo Rašto vertimo srityje. Be vysk. Giedraičio pastangų, didelį darbą atliko arkiv. J. Skvireckas, kuris į lietuvių kalbą išvertė visą Šventąjį Raštą. J. Skvirecko vertimo ypatingos žymės, tai geras žodžių parinkimas ir pats sakinių lietuviškumas. Reikia tikėtis, kad J. Skvirecko vertimas kada nors bus išlei-

stas viena knyga; ligi šiol jis buvo leidžiamas atskirais tomais. Versdamas Šventąjį Raštą, J. Skvireckas vadovavosi lotyniniu Vulgatos tekstu ir tik komentaruose patį vertimą dažnai palygina su graikų ir hebrajų tekstais. Mūsų dienomis katalikų mokslininkai rodo tendenciją gręžtis nuo Vulgatos į originalinių kalbų tekstus ir jau kai kuriomis kalbomis yra išleidę eilę vertimų, nebeskančių vien Vulgatą.

A. Jurėno vertimas padarytas iš originalinių kalbų, naudojantis pačiais naujaisiais Biblijos tyrinėjimo rezultatais ir komentarais. Vertėjas stengiasi ne tik tiksliai perduoti originalo mintį, bet ir stilių, kaip tai ryšku Psalmuose. Tuo būdu senovinė hebrajų poezija lietuvių kalboje įgauna skambią, poetišką, vietomis galingą išraišką. Pats vertimo darbas pasižymi dideliu kruopštumu; kiekvienas žodis parinktas taip, kad atitiktų originalo žodžių reikšmę ir išreikštų tą mintį, kuri pasakoma hebrajų kalba.

Vertėjas savo darbu nepretenduoja į tobulumą ir tikisi, naują laidą leidžiant, ją patobulinti. Vertimo vertė glūdi tame, kad jis atitinka originalus ir kaip galima tiksliau išreiškia originalo mintį lietuvių kalba. Jei palyginti šitą vertimą su buvusiais vertimais, tai ryškiai matyti didelė pažanga. Dėl šito vertimo turėsime progų daugiau vertinimų išgirsti.

„Mūsų Sparnų“ žurnalo skaitytojai ir rėmėjai Toronte, Kanadoje: žurn. Augustinas Kuolas ir Matilda Kuolienė-Dagytė su dukromis dr. Angele Kuolaite-Kazlauskiene ir med. stud. Liuda Kuolaite.

* * *

1963 m. kovo mėn. 3 d. užsitarė dail. Dagio darbų (skulptūra ir tapyba) paroda, kuri vyko Toronte, Kanada. Parodos metu dingo - buvo pavogtas - medžio drožinys, statula, 3 pėdų aukščio ir apie 50 svarų svorio. Ši statula, "Rymo ant rankų", arba kaip ją pats dailininkas pavadino "Mano gyvenimas buvo ilgas", bet "Pasibaigė labai trumpai", iš galerijos buvo išnešta, savin. tolimesniame kambaryje besikalbant su klientais. Galerija, atsilygindama dail. Dagiui, leido nemokamai pasinaudoti jos patalpomis parodos metu. Statula nebuvo apdrausta. Šios parodos metu dail. Dagys buvo iškviestas vienos radio stoties 10 min. pašnekėsiui ir viena TV stotis 5 min. rodė dailininko darbus.

* * *

Dedamos pastangos išleisti turimą rankraštį knygos "Radvila Juodasis", kurią parašė B. Bušackis. Knyga yra biografinio po-

būdžio, kurioje iškeliami daug įdomių ir vertingų Lietuvos istorijos faktų, kuriuos ligi šiol mūsų istorikai tik paviršutiniškai ir gana trumpai užsimindavo, arba juos iš tolo apeidavo, lyg ir nenorėdami parodyti reformacijos veikėjų įtakos ir darbų anometo mūsų valstybei. Šios knygos pasirodymas įneš daugiau šviesos į mūsų praeitį.

* * *

ROCKFORDAS

Mūsų Sparnų skaitytoja ir rėmėja D. Macytė-Evans sveiksta po operacijos savo dukrelės Birutės ir žento rūpestingoj priežiūroj.

TORONTAS

Kun. St. Neimanas sutuokė Valentiną Šerną su čikagiške Jone Kregždaite mūsų parapijos bažnyčioje Čikagoje praėjusią vasarą. Abu baigę aukštuosius mokslus. Jaunųjų tėvai Petras Šernas ir Jokūbas Kregždė yra mūsų Bažnyčios kuratoriai.

BOLŠEVIKAI APIE ST. DAGILĮ

Dar atsimename, kad Lietuvoje būdavo sieniniai, kasdien nuplėšiamu lapeliu, kalendoriai. Tokio tipo kalendoriai ten tebevartojami ir dabar. Į čia rašančio rankas pateko toks lapelis šių metų kovo 3-čios dienos. Kalendorinėje tojo lapelio pusėje tarp kitko parašyta: "Sukanka 120 metų, kai gimė (1843) Stanislovas Dagilis, lietuvių poetas ir vertėjas. Mirė 1915 m."

O antroje lapelio pusėje šitaip parašyta: "Stanislovas Dagilis. St. Dagilis yra gimęs Biržų rajone, Mažutiškių kaime. Mokėsi jis Biržų pradžios mokykloje ir Slucko gimnazijoje. Aukštąjį mokslą įsigijo Petrapilio Istorijos-filologijos institute. Daug metų St. Dagilis dėstė senąsias kalbas Ukrainoje. Išsitarnavęs pensiją, grįžo į gimtąjį kraštą. Mirė 1915 m. Biržuose."

Nuo jaunų dienų St. Dagilis domėjosi tautosaka, rinko liaudies dainas, o vėliau ir pats ėmė kurti. Iš jo originaliosios kūrybos pažymėtinas liaudiškas, linksmas eiliuotas pasakojimas apie jaunimo pasilinksminimus "Joninės Parovėjos karčiameje".

Tačiau svarbiausias jo nuopelnas - vertimai iš kitų kalbų. Jis yra išvertęs M. Lermontovo, I. Nikitino, A. Kolcovo ir kitų poetų eilėraščių, o taip pat Ad. Mickevičiaus "Konradą Valenrodą" ir A. Puškino "Eugenijaus

Oniegino" dalį. Jo vertimai, turint galvoje XIX a. pabaigos lietuvių poezijos tradicijas, yra palyginti aukšto meninio lygio. Jie atliko reikšmingą vaidmenį supažindindami lietuvių visuomenę su rusų bei lenkų klasikų kūryba, darydami poveikį lietuvių literatūrai".

Čia nereikia nė stebėtis, kad dabartiniai Lietuvos ponai nesi-teikė, apibūdindami St. Dagilio darbus, nors nenoromis priminti, kad vienas iš jo didžiausių darbų buvo mūsų giesmių ir maldų knygos lietuviškas sumoderninimas ir pertvarkymas.

m.

Lietuvos generalinio konsulo Čikagoje dr. P. Daužvardžio žodis minėjimo metu. Prie vėlavos Užnytė ir Tatoris.

IŠ BIRŽŲ GYVENIMO ŠIANDIE

Apie tai Vilniaus Tiesoje (32 nr.) rašo P. Arūnas:

"Mieste daugiau kaip 10 tūkstančių gyventojų, o pirtis viena ir ta pati apleista. Ir labai jau šalta. Senos patalpos taip ankštos, kad šeštadieniais ir sekmadieniais čia būna didžiausias susigrūdimas, susidaro eilės.

"Sunkoka ir mūsų miesto moterims. Skalbyklos mieste nėra. Sutepei geresnį drabužių, suk galvą, kuo jų išvalyti, arba dumk pas privatininką - cheminės rūbų valyklos Biržuose taip pat nėra. Seną drabužių pataisyti, persiūti nėra kur. Nuomojimo punktas veikia, bet turi tik dvi skalbimo mašinas. Tokiam miestui, aišku, per mažai. Nereiti nusiskundimai blogu batsiuvių, laikrodininkų darbu. Antai, mechaninės dirbtuvės "Medeikių" kolūkio motociklą per pusmetį taip "suremontavo", kad šeimininkai vos senasias dalis besurinko".

"K"

BAŽNYČIŲ PADĖTIS KĖDAINIUOSE

Neseniai gautomis iš Kėdainių žiniomis, Kėdainių ev. ref. bažnyčia buvusi paversta į sandėlį. Šiuo metu iš sandėlio ji padaryta sporto sale ir joje uoliai žaidžiamas krepšinis. Iš vok. liut. bažnyčios padarytas sandėlys. Katalikų bažnyčia veikia tik viena - Šėtos gatvėje. Mažesnioji - Radvilos gatvėje - uždaryta ir joje įrengiamas sandėlys.

J. P.

Kuratorius Jonas Dagys, miręs 1961 m. rugsėjo 19 d. Brooklyne. Jis buvo vienas iš steigėjų New Yorko lietuvių protestantų parapijos, įsisteigusios 1950 m. spalio 21 d.

MIRĖ KURATORIUS MYKOLAS JAŠINSKAS

Gauta žinia iš Lietuvos, kad tenneseniai grįžęs iš išstrėmimo Sibire, pasimirė mūsų Bažnyčios ilgametis kuratorius, Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės pulkininkas Mykolas Jašinskas, kilęs iš Marmakiškių kaimo, Biržų valsčiaus. Mirė 1962 m. lapkričio 22 d. Vilniuje, palaidotas Biržuose.

Pulk. M. Jašinskas buvo pirmojo pasaulinio karo dalyvis. Rusijoje baigė karo mokyklą ir buvo pakeltas į karininkus. 1918 metų rudenį grįžo į Lietuvą ir, organizuojantis Lietuvos kariuomenei, įstojo į ją. Kariuomenėje ėjo įvairias pareigas ir paskutiniuoju laiku, prieš antrąjį pasaulinį karą, buvo Rokiškio apskrities karo komendantu. Užėmus bolševikų armijai Lietuvą, jis su

žmona ir dukrele buvo ištremtas į Sibirą.

Buvo vedęs mokytoją Olga Aukštuolytę iš Kalnagalių kaimo arti Alizavos bažnytkaimio. Jie abu prižiūrėjo ir tvarkė Kalnagaliuose esantį žmonų tėvų nemažą ūkį, nes tėvai buvo jau pasenę, o vienintelis jos brolis visą laiką buvo diplomatinėje tarnyboje. Ūkį buvo sutvarkę pavyzdinčiai: pastatė naujus puikius trobesius ir dar iš gretimo dvaruko buvo pripirkę žemės.

Kur. M. Jašinskas buvo dar nesenas, apie 70 metų amžiaus, ir galėjo dar gražiai pagyventi, bet, matomai, sunkios gyvenimo sąlygos pakirto jo jėgas ir priartino nelemtą mirtį.

Tebūna jam lengva Lietuvos žemelė, kurią jis taip mylėjo ir dėl kurios kovojo.

M. T-nas

MIRĖ MUZIKAS K, GALKAUSKAS

Turėdamas 87 metus amžiaus, 1963 m. vasario mėn. 20 d. Vilniuje persiskyrė su šiuo pasauliu muzikas-kompozitorius, taip pat ir dirigentas Konstantinas Galkauskas. Jis gimė 1875 m. birželio 4 d. Vilniuje ir ten praleido beveik visą savo gyvenimą. Jis buvo veiklus muzikas ir judrus gyvenime; sugebėjo ir mokėjo prisitaikyti prie visokių režimų ir veikė su įvairiomis tautybėmis.

Mums reformatams jis buvo artimas: buvo giminė mūsų generalinio superintendente kun. V. Meškausko, paruošė vargonininko pareigoms Biržuose M. Sprindį, buvo ev. reformatų parapijos Vilniuje vargonininku ir ten bažnyčioje ruošė religinius koncertus, sukūrė religinių kūrinių, jų tarpe "Tėve Mūsų". Šios giesmės rankraštis buvo neseniai gautas per Lenkiją iš Vilniaus, kurio originalas (lenkų kalba) yra Chicagoje. Šią giesmę pritaikė lietuviškam tekstui kompoz. prof. Vl. Jakubėnas ir pirmą kartą buvo sugiedota solistės Br. Variakojienės sinodo metu (1962 m.) mūsų bažnyčioje.

Plačiau apie jo gyvenimą ir darbus bus sekančiame "M. Sp." numeryje.

Vl. J.

Mūsų Bažnyčios kuratorius Vaclovas G. Studnickis, miręs Kalifornijoje 1962 m. birželio mėnesį, sulaukęs 87 metų amžiaus.

Kun. P. Jakubėno minėjime dalyvavę kunigai: iš kairės — P. Dilys, A. Trakis, lic. J. Pauperas ir sup. S. Neimanas. Nuotraukoje trūksta kun. K. Burbulio.

LIETUVIŲ EVANGELIKŲ JAUNIMO SUVAŽIAVIMAS ANNA-BERGE

Nuo šių metų balandžio mėn. 27 d. iki gegužės mėn. 1 d. vyko Annaberge Pabalt. Krikšč. Stud. Sąjungos namuose, Liet. Ev. Jaunimo Suvažiavimas, kuriame dalyvavo virš 30 lietuvių jaunuolių iš įvairių Vokietijos vietovių. Suvažiavime dalyvavo ir grupė Vasario 16 Gimnazijos mokinių su ev. tikybos mokytoju ir Jaunimo Ratelio Vadovu p. Fr. Skėriu.

P. D.

PAKĖLĖ BAŽNYČIOS LANKYTOJŲ SKAIČIŲ

Rialto metodistų bažnyčios kun. Smith, Californijoje, buvo susirūpinęs sumažėjusiu bažnyčios lankytojų skaičium. Sekmadienį, iš 700 bažnyčios narių, atsilankė tik apie 200. Kad pakelti lankytojų skaičių, jis pasiūlė duoti kiekvienam suaugusiam ir vaikui po 200 prekybos ženklelių už atsilankymą. Sekantį sekmadienį atsilankė 300 ir išsinešė 30.000 ženklelių.

DR. K. BARTHAS

Žymiausias mūsų laikų evangelikų teologas Karolis Barthas iš Baselio gavo t.vad. "Sonniga" premiją, už 1963 m. veiklą. Ta premija yra duodama žmonėms, kurie ypatingai prisideda prie Europos kultūros platinimo. Iki šiol tą premiją yra gavę: A. Schweitzeris, W. Churchillis, Igor Strawinskis ir Bertrand Russel. Ši premija yra surišta su pinigine dovana (16.000 dol.) ir įteikiama Danijoje.

P. D.

Renatos Lampsatytės (1943.VI.23-1945.X.5) kapas Augsburgų vaikų kapinėse, Vokietijoje. Jurgis, Palmyra ir Raminta Lampsaciai Čikagoje minėjo velionės Renatos 20-tą gimtadienį, kuris sutapo su reformatų XVI sinodo diena, guosdamiesi 373 giesmės žodžiais.

BAŽNYČIA POLITIKOJE

Kanados katalikų arkivyskupas Montrealy kardinolas Leger pasakė, kad Bažnyčia turi teisę kištis į politiką ir pasaulinius dalykus.

- Tai yra Dievo uždėta prievolė, - jis išsireiškė, - ir klysta tie, kurie sako, kad vyskupai neturi teisės užsiimti politika.

M. T.

AUKOS

"Mūsų Sparnų" administracija dėkoja visiems aukotojams už aukas. "Mūsų Sparnų" pasirodymo dažnumas labai daug priklausys nuo skaitytojų duosnumo.

Jeigu kuris aukotojas nerastų savo pavardės šiame sąrašė, administracija prašytų jį nedelsiant pranešti apie tai jai, nurodant kada, kiek ir kaip pinigai buvo siųsti.

"Mūsų Sparnų" Administracija.

Nuo 1962 m. gruodžio mėn. iki 1963 m. gegužės 15 d. gautos "Mūsų Sparnams" aukos:

po 10 dol.

dr. J. Yčas, Kanada; A. Michuraitė, New York; Jonas ir Ona Pilmonai, Chicago; dr. Algis Devenis, Milford; H. Dilys, Chicago ir V. Karosas, Chicago.

po 8 dol.

G. Borchert, Beverly Shores.

po 7 dol.

John Petrat, Chicago; A. Nastopka, New York.

po 5 dol.

M. Cirul, Chicago; J. Daniels, Brooklyn; E. Balcerienė, Chicago; J. Manomaitis, Roxbury; J. Bersteinas, Boston; K. Klybas, New York; R. Pipynė, Evanston; E. Pušneraitienė, Chicago; V. Vambutas, New York; J. Kutra, California; F. C. Petrausk, Roslindale, Mass.; J. Norkus, Philadelphia; M. Kuolas, Toronto; J. Šernas, Rockford; P. Bružas, Chicago; P. Jašinskas, Boston. Vytautas Trečiokas, Otava.

po 4 dol.

M. Maitis, Rockford; J. ir D. Kregždė, Cincinnati; W. Alksnienis, Connecticut.

po 3 dol.

J. Aukštikalnis, Brooklyn; Nauburas, Chicago; V. Šarka, Detroit; O. Ivaškienė, Chicago; H. Povilonis, Wheaton; I. Pelichevski, Chicago; dr. J. Kregždė, Calif.; K. Plepys, Chicago; Em. Palšienė, Chicago.

po 2, 78 dol.

J. Pipynė, Anglija.

po 2 dol.

P. Lampsatienė, Chicago; V. Girdauskas, Chicago; dail. J. Dagys, Kanada; inž. L. Grinius, Califor-

nia; Vl. Plepys, Chicago; A. Pilmonas, Chicago; M. Gobužienė, Chicago; D. Regel, Austria; K. Kregždė, Kanada (1,82 dol.). J. Trečiokas, Chicago; kun. St. Neimanas, Evanston.

po 1 dol. ir mažiau

M. Plepys, Chicago; A. Svalbonienė, New York; A. Schnetz, Chicago; P. Variakojis, Chicago; J. Kaufmanas, Danija; M. Tamulėnas, senj. Racine; Z. Dalibogienė, Chicago; P. Kuginys, Chicago; O. Laumytė, Chicago; K. Mikelėnaitė, Chicago; M. Plačienė, Chicago; L. Plačytė, Chicago; J. Dagys, Chicago ir K. Andriulis, Chicago.

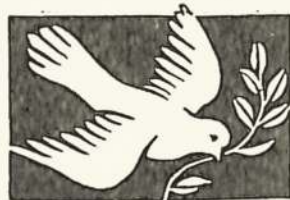
po 0,91 dol.

O. Yčienė, Kanada; Mart. Yčas, Kanada ir O. Beresnevičienė, Kanada.

AUKA IR LINKĖJIMAS

Mums labai artima biržietė ir stropi mūsų žurnalo skaitytoja p. Zina Atstupėnaitė-Dalibogienė, dar kartą aukodama "Mūsų Sparnams", palinkėjo, kad ir ateityje jie gražiai plisnotų.

REMKIME EVANGELIŠKAJĄ SPAUDĄ.

TAVO PROTĖVIAI IR SENELIAI, AUKODAMI GYVYBES, ĖJO KNYGNEŠIŲ KELIAIS; TAVO BROLIAI IR SESĖS DABAR TĖVYNĖJE MIRŠTA UŽ LAISVĄ SPAUDĄ, O TU, GYVEN DAMAS LAISVĖJE, AR PRISIDEDI KUO NORS PRIE SPAUDOS STIPRINIMO? AR REMI JĄ? AR PLATINI.

Chicago Savings and Loan Association

Providing a Complete Service for Our Members!

- Vacation Club
- College Bonus Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- All types of Insurance
- Free community rooms for your organization meetings
- Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
- U. S. Postal Stamp Machine Service
- Sell and redeem U.S. Bonds
- Two large free parking lots
- Drive-In Window
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

4 1/2%

Current Dividend on Investment Accounts

HOURS

Monday ... 12:00 P.M. - 8:00 P.M.
Tuesday ... 9:00 A.M. - 4:00 P.M.
Wednesday ... Closed All Day
Thursday ... 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Friday ... 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Saturday ... 9:00 A.M. - 12:30 P.M.

Chicago Savings and Loan Association

6245 SOUTH WESTERN AVENUE • CHICAGO 36, ILL.

Grovehill 6-7575

*VISKAS IMPORTUOTA IŠ
E U R O P O S*

I AUKŠTAS

- KERAMIKA
- PORCELANAS
- KRISTALAS
- ĮVAIRŪS DOVANINIAI DALYKAI
- GINTARINIAI IR KITOKI
PAPUOŠALAI
- VOKIŠKOS KNYGOS, ŽURNALAI

II AUKŠTAS

- KOSTIUMAI
- PALTAI
- BATAI VISAI ŠEIMAI
- ODINIAI RANKINUKAI
- PERLON KOJINĖS MOTERIMS
- ODINIAI ČEMODANAI,
PORTFELIAI
- SULANKSTOMI LIETSARGIAI
IR T. T.

NORDEN'S IMPORT CENTER

3037 N. Lincoln Ave.

Chicago 13, Ill.

Tel. BI 8-4707

LIB. BIBLIOT.
TARNTROG
BOYARD